

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ ΜΖ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1998

ΑΡΙΘ. 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Μηνᾶ τοῦ Καλλικελάδου τοῦ Ἀθηναίου, Ἐρμογένους τοῦ Ἀθηναίου καὶ Εὐγράφου. — Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ δουλεία τῆς ἁμαρτίας. — Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ε' «Ὅμαδες ἐκκλησιαστικῆς ἐφημερίας». — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννόπουλου, Τιμὴ στὸν πολύτεκνο ἱερέα. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Ὑποχωρε...ἴτε παῖδες Ἑλλήνων! — Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλ. Ἐλευθεριάδου, Εὐαγγελισμός, ἡ ἑορτὴ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεονύμφου Παρθένου. — Ἀρχιμ. Μ. Φ., Ἐπισημάνσεις. — Παναγιώτη Θ. Παπαθεοδώρου, Ἡ Κασιανὴ καὶ τὸ ἔργο της. — Ἰωάννη Ἀντ. Παναγιωτόπουλου, Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευση: ἡ ἱστορία, τὸ παρὸν καὶ οἱ προοπτικὲς. — Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

Ἡ μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Μηνᾶ τοῦ Καλλικελάδου τοῦ Ἀθηναίου, Ἐρμογένους τοῦ Ἀθηναίου καὶ Εὐγράφου

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεύχος)

Ὁ Μαξιμίνος, — ὅταν ἄκουσε ἀπὸ τὸν Ρουστίκιο, ὅτι ὁ ἑπαρχος ἔγινε Χριστιανὸς καὶ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας καὶ ὅτι οἱ δύο Ἀθηναῖοι ἅγιοι Μηνᾶς ὁ καλλικελάδος καὶ Ἐρμογένης συρρίκνωσαν σὲ μεγάλη ἔκτασι τὴν εἰδωλολατρεία καὶ σκόρπιζαν στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ στὶς γειτονικὲς περιοχὲς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ —, γεμάτος ἀπὸ ὀργὴ ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ ἐσπευσμένως ὁ ἴδιος στὴν Αἴγυπτο, ἔχοντας μαζί του «δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων» (Αὐτ., 400). Ἡ ἀπόφασίς του ἦταν νὰ τιμωρήσῃ αὐστηρῶς τοὺς ὁμολογητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ θέσῃ «ἐκποδῶν τὴν περὶ τὸν Ἐσταυρωμένον» χριστιανικὴ πίστι (Αὐτ.).

Μόλις ἔφθασε στὴν Ἀλεξάνδρεια, διέταξε νὰ συλληφθοῦν οἱ δύο ἅγιοι «καὶ ἅμα πρῶτῃ, τῆς τε πόλεως ἀπάσης ὀρώσης, καὶ τῆς στρατιωτικῆς παρισταμένης χειρός, καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, γυμνοὺς αὐτοὺς ἐπέταττεν εἰσαχθῆναι» (Αὐτ.). Τοὺς κατηγοροῦσε ὅτι ἔδειξαν ἀχαριστία καὶ ὅτι δὲν ἐφάνησαν ἄξιοι τῶν τιμῶν, μὲ τίς ὁποῖες τοὺς εἶχε περιβάλει, καὶ τοὺς κάλεσε νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸ καὶ νὰ ἐπιστρέψουν στὴν εἰδωλολατρεία.

Τότε ὁ ἐπίσκοπος Ἐρμογένης διεκήρυξεν, ὅτι εἶναι «ἕτοιμος καὶ ξίφος καὶ πυρὸς καὶ θηρίων καταφρονεῖν διὰ τὸν Χριστὸν καὶ διψᾶν μᾶλλον τὸν ὑπὲρ ἐκείνου θάνατον ἢ τὴν ζωὴν» (Αὐτ., 401). Στὴ συνέχεια ἐξιστόρησε στὸν βασιλέα πῶς ἐλύστηκε στὴν χριστιανικὴ πίστι ἀπὸ τὸν συμπατριώτη του ἅγιο Μηνᾶ τὸν Ἀθηναῖο, ὁ ὁποῖος ἦταν «στερρός», εἶχε «πεπαρρησιασμένην τὴν γλῶτταν» (Αὐτ.), ὑπέμεινε ἡρωϊκῶς φρικτὰ βασανιστήρια καί, ἐνῶ ἔπνεε τὰ λοίσθια, θεραπεύθηκε ἀπὸ τίς πληγὲς του θαυματουργικῶς. Χαρακτηριστικῶς ὁ ἅγιος Ἐρμογένης προσέθεσε στὴν ἀπολογία του: «Ἠτήθην τῆς ἀληθείας εὐθύς, ἀψευδῆ μάρτυρα τὴν συνείδησιν ἔχων» (Αὐτ., 404) καί, «πρὸ μικροῦ τυφλότων», ἀκολούθησα «τῷ ἐμῷ φωστῆρι καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν χειραγωγήσαντί με Μηνᾶ» (Αὐτ., 405).

«ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»

Δεκαπενθήμερο Περιοδικό

Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθῆναι
Τηλ. καὶ Fax 7218308

Ἐκδότης - Διευθυντῆς
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Προϊστάμενος

Σωκρ. Μαυρογόνατος. Τηλ. 72.10.734.

Ὁ πωρωμένος εἰδωλολάτρης βασιλεὺς Μαξιμίνος διέταξε τότε τὴ θανάτωσι πρῶτον τοῦ ἀγίου Ἑρμογένους καὶ δευτέρου τοῦ ἀγίου Μηνᾶ. Οἱ στρατιῶτες ἔκοψαν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τοῦ πρῶτου, τὴν δὲ «γαστέρα» αὐτοῦ «κοντῶ ἔτυπαν, τὰ ἔγκατα δὲ ἐρρῦη». Στὴ συνέχεια οἱ στρατιῶτες ἔλαβαν διαταγὴ νὰ τὸν ρίψουν στὸ ποτάμι. Κατόπιν ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ ἀγίου Μηνᾶ. Ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ τὸν κλείσουν «ζοφώδει τινὶ καὶ παραβύστῳ φυλακῆ», νὰ τὸν κρεμάσουν ἀπὸ τὴ στέγη καὶ νὰ κρεμάσουν ἓνα ὀγκόλιθο στὰ πόδια του (Αὐτ., 405).

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ βασιλεὺς, ἀφοῦ ἔδωκε διαταγὴ νὰ συγκεντρωθῆ «πᾶς ὁ δῆμος» στὸ θέατρο τῆς πόλεως, «ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος» (Αὐτ., 408) καὶ «προσποιοῦμενος ἄγνοιαν» γιὰ τὸ ὅτι «πᾶσα ἡ πόλις πεπίστευκε τῷ Χριστῷ» (Αὐτ.), προέτρεψε τὰ πλήθη νὰ μείνουν πιστὰ στὴν εἰδωλολατρεία καὶ «ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις σπονδαῖς» (Αὐτ., 409), γιὰ νὰ μὴ ἔχουν τὴν τύχη τῶν δυὸ Ἀθηναίων μαρτύρων. Ἐπὶ πλέον ὁ Μαξιμίνος, ὑπενθυμίζοντας στοὺς συγκεντρωμένους τὴν καταδίκη τῶν ἀγίων Μηνᾶ καὶ Ἑρμογένους σὲ φρικτὰ βασανιστήρια καὶ εἰς «χαλεπὸν θάνατον», προσέθεσε θριαμβευτικῶς: «Ποῦ δὲ καὶ ἔστιν ἡ τοῦ πλάνου ἐκείνου Χριστοῦ δύναμις;» (Αὐτ.).

Ἐκεῖνην τὴ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποία οἱ κήρυκες εἶχαν ἐπιβάλει σιγὴν, γιὰ ν' ἀκούεται ὁ βασιλεὺς, ξαφνικὰ πετάχθηκαν ὅλοι μέσα στὸ θέατρο ὄρθιοι, γοητευμένοι ἀπὸ κυριολεκτικῶς οὐράνιαν ὀπτασίαν. Εἶδαν πάνω στὸ βῆμα τοῦ θεάτρου νὰ ἔχουν ἐμφανισθῆ καὶ νὰ κινοῦνται ὀλοζώντανοι καὶ ὀλοφώτεινοι οἱ ἅγιοι Μηνᾶς καὶ Ἑρμογένης, ἀφοῦ οἱ φρικτὲς πληγὲς καὶ κακώσεις τοὺς εἶχαν ἐπουλωθῆ καὶ θεραπευθῆ μὲ τὴν ἱαματικὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Τότε ὅλοι μὲ μιὰ φωνὴ «ἀνέκραξαν. Εἰς Θεὸς ἀληθῶς ὁ τῶν Χριστιανῶν Θεὸς» (Αὐτ.).

Κοντὰ στὸ βῆμα βρισκόταν καὶ ὁ Εὐγραφοῦς, ὁ ὁποῖος, ὅταν ὁ ἅγιος Μηνᾶς εἶχε πολιτικὰ - διοικητικὰ καθήκοντα στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἦταν ὑπάλληλός του καὶ πιθανώτατα γραμματεὺς, διότι «καὶ αὐτὸς ἤσκητο τὴν Ἑλλήνων παιδείαν» (Αὐτ.). Αὐτός, ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν δυὸ Ἀθηναίων μαρτύρων καὶ «ἀναφθεῖς τὸν ζῆλον» ἀπὸ τὴν ἐμφάνισίν του στὸ βῆμα τοῦ θεάτρου κατὰ τρόπον, ποὺ ἀπεκάλυπτε τὴν θαυματουργικὴν θεῖαν δύναμιν καὶ Χάριν, σφραγίσί τε τοῦ θεοῦ σταυροῦ ἑαυτὸν περιφράξας, ἀν-

δρείας τε καὶ θάρρους ὑποπλησθεῖς, εἰσεπήδησε τε μέσον, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα θαρρούντως, Ἐγὼ βασιλεῦ, ἔφη, Χριστιανὸς εἰμι... Μὴ νόμιζε δὲ ὡς ἀπειλαῖς ἢ θωπεύσεις κρατήσεις ὅλως ἐμοῦ ἢ ἄλλου δὴ τινος τῶν Χριστιανῶν. Ἡμῖν γὰρ θάνατος μὲν ἢ μεθ' ὑμῶν τῶν ἀσεβούντων ζωὴ, ζωὴ δὲ ἀληθῶς ὁ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ θάνατος» (Αὐτ.).

Ὁ βασιλεὺς ἔγινεν ἔξω φρενῶν καὶ «σπασάμενος (βγάζοντας) μάχαιραν, πολλὰς ὁμοῦ καὶ καιρίας κατήνεγκε τοῦ Εὐγράφου» καὶ ἔστω ἐφόνευσε «παρὰ τὸ βῆμα τὸν ἀριστερά καὶ μάρτυρα» (Αὐτ., 412). Στὴ συνέχεια, μέσα στὴν πῶρωσί του μὴ θέλοντας ν' ἀναγνωρίσῃ τὴ δύναμιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποδίδοντας σὲ μαγείαν τὴν θαυμαστήν διάσωσιν τῶν δυὸ Ἀθηναίων ἀγίων, διέταξε τὸν ἀποκεφαλισμὸν τοὺς, ὁ ὁποῖος καὶ ἔγινε ἀμέσως. Στὰ ἴχνη τῶν τριῶν αὐτῶν ἀγίων μαρτύρων ἀκολούθησαν πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῶν παρευρισκομένων, οἱ ὁποῖοι, ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ ἡρωϊκὸν παράδειγμά του, ὠμολόγησαν τὴν πίστιν τοὺς στὸν Χριστὸ καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου.

Ὁ γράφων φρονεῖ ὅτι τὸ Σεπτὸν Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ ὁ Δῆμος Ἀθηναίων θὰ ἠμποροῦσαν νὰ προβάλλουν ἰδιαίτερος τοὺς τρεῖς ἅγιους μάρτυρας Μηνᾶν τὸν Καλλικέλαδον, Ἑρμογένην καὶ Εὐγραφοῦν, διότι οἱ δυὸ πρῶτοι ἦσαν Ἀθηναῖοι, ἐνῶ καὶ οἱ τρεῖς διακρίνονταν γιὰ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν τοὺς καὶ μὲ τὸ αἷμα τοὺς, ποὺ τὸ προσέφεραν σπονδὴν στὸν Ἀρχηγὸν τῶν μαρτύρων, στὸν Χριστὸ, πότισαν τὴ γῆ τοῦ ἐνδόξου καὶ ἀκτινοβόλου ἱστορικοῦ κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου. (Τέλος)

**Μητροπολίτου Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως
Διονυσίου**

**ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ, τὸ μέγιστο ἐθνικὸ
καὶ ἐκκλησιαστικὸ πρόβλημα**

Κομψὸ τευχίδιο, ποὺ περιέχει ὀλόκληρη τὴν Εἰσήγηση ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (2.10.1996). Ὁ Σεβ. συγγραφεὺς δὲν ἀρκεῖται στὴν περιγραφή τοῦ προβλήματος, ποὺ εὐστοχα χαρακτηρίζει «μέγιστο» γιὰ τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν ἀνατρέπει ἕναν πρὸς ἓνα τοὺς σύγχρονους «μύθους» ποὺ συνηγοροῦν ὑπὲρ τοῦ τριπτύχου «ἀντισύλληψη - ἐκτροπή - στείρωση». Ἀλλὰ καταθέτει καὶ πρακτικῶς ἐφαρμοσίμες προτάσεις γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος.

Ἡ δουλεία τῆς ἁμαρτίας*

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντωνίου

Ἡ δουλεία εἰς τὴν ἁμαρτίαν εἶναι πράγματι τρομερά, ἀσυγκρίτως φοβερωτέρα διὰ τὰ ὀλεθριώτατα ἀποτελέσματά της ἐπὶ τὸν δεδουλωμένον ἄνθρωπον²⁷ ἀπὸ πᾶν ἄλλο εἶδος δουλείας ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ ἁμαρτία τυφλώνει τὸν δοῦλόν της. Ὁ ὀνομαστός Κριτῆς Σαμψών²⁸, ὁ ὁποῖος ἦτο κάτοχος ἐκτάκτου δυνάμεως καὶ ρώμης σωματικῆς, πολλάκις ἔταπεινωσε τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ὁποῖοι ἐπεβουλεύοντο τὴν ἐθνικὴν του ἐλευθερίαν καὶ ἀκεραιότητα. Τὰ θαυμαστά ταῦτα προσωπικὰ κατορθώματα τοῦ ἥρωος τούτου τῆς προκλασικῆς Ἰσραηλιτικῆς ἀρχαιότητος ἦσαν ἀποτελέσματα τῆς βαθυτάτης πίστεως καὶ ἀφοσιώσεώς του πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Ἁγίου Θεοῦ. Ὅτε ὅμως ὁ Σαμψών συνῆψεν ἐρωτικὰς σχέσεις μετὰ ἄλλοφύλου ἑταίρας, τῆς Δαλιδά²⁹, ὀλίσθημα ἀπρεπέστατον διὰ τὸν ἥρωα ἐκείνον, ὅπερ ἐσήμαινε προδοσίαν ἐπονείδιστον τῆς εἰς τὸν Θεὸν πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως, ἀπώλεσε τὴν ὑπερφυσικὴν ἐκείνην δύναμιν. Καὶ τῷ ὄντι, ὅταν ἡ ψυχὴ τοῦ Σαμψών ἠχμαλωτίσθη εἰς τὰ δίκτυα τῆς καλλονῆς ἀσεβοῦς κόρης, ἐγκατελείφθη παραχρῆμα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξέλιπεν ἐκείνη ἡ ἀκατάβλητος ρώμη, οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Ἰσραήλ Φιλισταῖοι³⁰ δέσαντες διὰ χαλκίνων ἀλύσεων ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς του, ἠνάγκασαν δὲ αὐτὸν νὰ στρέψῃ τὸν λίθον τοῦ μύλου τῆς φυλακῆς. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Κριτῆς Σαμψών ἀπὸ διασήμου ἥρωος ἐξέπεσεν εἰς τὸ ἔργον τυφλοῦ ὑποζυγίου. Ἄλλὰ ποῖος ἔταπεινωσε καὶ ἐξετύφλωσεν αὐτόν; Οὔτε οἱ Φιλισταῖοι, οὔτε ἡ προδότις Δαλιδά, ἀλλ' «ἡ εὐπερίστατος ἁμαρτία»³¹, ἡ ὁποία ὠδήγησεν αὐτόν εἰς τὸν οἶκον τῆς ἁμαρτωλῆς ἐκείνης γυναικός, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐξεμυστηρεύθη τὴν πηγὴν τῆς δυνάμεώς του, ἀποτελεσμα δὲ τούτου ὑπῆρξε ἡ τελεία ἀπώλεια τῆς μεγάλης ἰσχύος του, τὴν ὁποῖαν προσεπόριζεν εἰς τὸν ἄνδρα ἢ ἀφιέρωσις εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὴν ὁποῖαν ἐπανεκτήσθη διὰ τῆς ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας³². Τὸ ἀνωτέρω ἀπρευδέστατον παράδειγμα ἀποκαλύπτει τὴν τρομερὰν καὶ ἀληθῆ εἰκόνα τοῦ ἐκτυφλωτικοῦ χαρακτήρος τῆς ἁμαρτίας. Οὕτω πᾶς τις βλέπει τὸ βάραθρον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀφεύκτως φέρει ἡ ἁμαρτία, ἀλλ' ὁ δεδουλωμένος εἰς αὐτήν, τυφλὸς ὢν πνευματικῶς, ἐμπίπτει εἰς αὐτό.

Ἡ ἁμαρτία ἀποκοιμίζει τὸν δοῦλόν της καὶ ἐνεργεῖ μεθυστικῶς ἐπὶ τοῦ δυστυχοῦς καὶ ταλαιπώρου θύματός της ἀναστελλοῦσα τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ, τῆς κρίσεως καὶ αὐτῆς τῆς συνειδήσεως³³, τῆς φωνῆς ταύτης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ, ὡς ἐδίδαξεν ὁ ἐξοχώτατος ποιητῆς τῆς νεωτέρας κωμῆδίας *Μένανδρος* (342-291 π.Χ.), αὐτοῦ τούτου τοῦ Θεοῦ: «Βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνειδήσις θεός»³⁴. Οὕτως, ὁ δοῦλος τῆς ἁμαρτίας, ὡς ὁ μέθυσος φαντάζεται ὅτι εἶναι μέγας καὶ σπουδαῖος καὶ ζῆ ἐντὸς ὄνειρώδους περιβάλλοντος, καὶ ὁ ὑπηρέτης οὗτος τῆς πολυσηματίστου ἁμαρτίας νοσηρότατα φαντάζεται ὅτι διὰ τῶν τυπικῶν προσευχῶν καὶ διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐξωτερικῶν τύπων τῆς θρησκείας ἐξοφλεῖ τὰς ἔναντι τοῦ Θεοῦ ὑποχρεώσεις του. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ, Φαρισαῖοι καὶ Γραμματεῖς, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν νὰ εὐαρεστήσουν τῷ Θεῷ μὲ τοὺς ἐξωτερικοὺς μόνον τύπους τῆς θρησκείας, ὁ δὲ Κύριος ἐναντίον «τῶν σκληροτραχῆλων καὶ ἀπεριτμητῶν τῆ καρδία καὶ τοῖς ὤσιν»³⁵ θρησκευτικῶν ἐκείνων τοῦ Ἰσραήλ ἠγετῶν ἐξαπέλυσε τὰ τρομερὰ ἐκείνα οὐαί, τὰ ὁποῖα διέσωσε καὶ κατεχώρισεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ του ὁ ἱερός Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος³⁶. Καὶ δυστυχῶς, οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ὑποκριτῶν³⁷ ἀρχόντων τοῦ Ἰσραήλ, ὅχι μόνον δὲν ἐξέλιπον, ἀλλὰ τοῦναντίον καταπληκτικῶς διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἠϋξήθησαν καὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Ἡ ἁμαρτία εἶναι δουλεία, ἡ ὁποία ἐξευτελίζει τὸν δοῦλόν της ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος κατ' ἐξαίρεσιν ἐπροικίσθη ὑπὸ τοῦ Πλάστου δι' ἐσχῶν προσόντων, τὰ ὁποῖα ἐὰν χρησιμοποιήσῃ ἐπ' ἀγαθῷ, τότε ἀποβαίνει τέλειος Χριστιανὸς καὶ ἄριστος, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ὁ ἄνθρωπος, τὸ τελειότατον τοῦ Θεοῦ δημιούργημα, εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις Αὐτοῦ³⁸, «ὁ μικρόθεος ἐπὶ τῆς γῆς» κατὰ τὴν μνημειώδη ἐκφρασιν τοῦ σοφοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Νυσσαέων Ἱεράρχου, ἁγίου *Γρηγορίου* (335-394 μ.Χ.), ἐπροικίσθη ὑπὸ τοῦ Παντοδυνάμου καὶ Πανσόφου Δημιουργοῦ καὶ Πρωτάνεως τοῦ παντός διὰ τῆς διανοίας, ὄργανου ἄκρως λεπτεπιλέπτου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀνευρίσκει καὶ ἐξακριβώνει τὴν ἀλήθειαν, διὰ δὲ τῆς συνειδήσεως, ἥτις ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει εἶναι αὐτὴ αὐτῆ, ἢ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, διακρίνει, ὅταν βεβαίως αὕτη εἶναι ὑγιής, τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 51 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

τέλος διὰ τοῦ λογικοῦ, ἐπέχοντος, ὡς γνωστόν, θέσιν εἰδοποιοῦ διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν δημιουργημάτων, διὰ τοῦ ὑπάτου τούτου δικαστοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ. Τὰς ὄντως ὑπερόχους ταύτας δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἐξευτελίζει καὶ ταπεινώνει καὶ μολύνει «ἢ εὐπερίστατος ἀμαρτία»³⁹. Ἡ διὰ τοῦ παραπτώματος τῶν πρωτοπλάστων καὶ Γεναρχῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους «εἰσελθοῦσα εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτία»⁴⁰, ἐστρέβλωσε τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ ἐξαπατᾷ ἑαυτὴν διὰ σοφισμάτων, τὴν συνείδησιν ἐφίμωσε καταστήσασα ταύτην «κεκατηριασμένην»⁴¹, τὸ δὲ λογικὸν ἠνάγκασεν ἐν πολλοῖς νὰ παραπαίῃ, καὶ οὕτω ἰσχύει τὸ τοῦ θρυλικοῦ ψαλμωδοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Προφητάνακτος Δαβὶδ: «καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνήκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς»⁴².

(Συνεχίζεται)

27. Ὁ δούλος τῆς ἀμαρτίας δὲν εἶναι κύριος ἑαυτοῦ· εἶναι δούλος τῆς κακίας καὶ δεδεμένος μὲ τὰς φοβερὰς ἀλύσεις ταύτης, ἀπὸ τῶν ὁποίων εἶναι δύσκολον νὰ ἐλευθερωθῇ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει: «Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος» (Ρωμαίους, 6,23), διότι ἡ ἀμαρτία μολύνει καὶ διαφθείρει τὴν ψυχὴν καὶ προκαλεῖ τὴν ἀδέκαστον θεϊαν Δικαιοσύνην κατὰ τῶν κεφαλῶν τῶν ἀμαρτωλῶν, «ὅτι ἀνεμόφθορα ἔσπειραν καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν ἐκδέξεται αὐτὰ» (Ὡσηέ, 8,7).

28. Ὁ Σαμψὼν ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος Κριτὴς τοῦ περιουσίου ἔθνους, υἱὸς τοῦ Μανωῆ, τῆς φυλῆς Δάν, γεννηθεὶς εἰς Σαρά, τοῦ ὁποῦ τὰ κατορθώματα ἐναντι τῶν Φιλισταίων ἱστοροῦνται εἰς τὸ Βιβλίον τῶν Κριτῶν Κεφ. 13-16.

29. Ἡ Δαλιδὰ ἦτο Φιλισταία, χωρὶς ν' ἀποκλείεται νὰ ἦτο καὶ Ἑβραία, γυνή, καταγομένη ἐκ Σορέκ (Ἄλσωρήχ), ὁ σύνδεσμος μὲ τὴν ὁποίαν ἀπέβη διὰ τὸν Σαμψὼν αἰτία τῆς ἐξουδετερώσεώς του ὑπὸ τῶν Φιλισταίων (Κριταί, 16, 4 κ. ἐξ.).

30. Οἱ Φιλισταῖοι ἦσαν λαὸς ἀρείας καταγωγῆς, μετ' ἀλλεπαλλήλους περιπλανήσεις ἀνὰ τὴν Μεσόγειον ἐγκαταθεθεὶς ἐν τῇ ΝΔ Παλαιστίνῃ περὶ τὸ 1200 π.Χ.

31. Ἑβραίους, 12, 1.

32. Κριταί, 16, 28.

33. Ἐν τῇ Ἱερᾷ Βίβλῳ ἡ συνείδησις παρίσταται σαφῶς ὡς εἷς τῶν κυριωτέρων ὑποκειμενικῶν παραγόντων τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου. Οὕτως ἐν τῇ Α' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολῇ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγεται: «τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκριτοῦ» (Α' Τιμοθέου, 1, 5). Ἡ συνείδησις τὸν μὴ ὀλοσχερῶς διαφθαρέντα καὶ δουλωθέντα «εἰς τὴν εὐπερίστατον ἀμαρτίαν» (Ἑβραίους, 12, 1) ἐλέγχει καὶ ταράσσει, ὡς ἄλλος ἀδέκαστος δικαστής. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) εἰς τὸν περίφημον Δ' Λόγον του εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου ἐπιγραμματικώτατα διδάσκει: «Οὐκ ἐστιν οὐδεὶς δικαστής οὕτως ἄγρυπνος ἐν ἀνθρώποις, οἷον τὸ ἡμέτερον συνειδός». Ἰωάννου Χρυσοστό-

μου, Λόγος Δ' Εἰς τὸν Πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον, δ', MPG, 48, 1011.

34. Μενάνδρου, Γνώμαι Μονόστιχοι, στίχος 17.

35. Πράξεις, 7, 51. Πρβλ. Δευτερονομίου, 10, 16. Ἱερεμίου, 4, 4, 9, 26. Ἱεζεκιήλ, 44, 7.

36. Ματθαίου, 23, 13-39. Τὰ ὀκτὼ οὐαὶ τοῦ Κυρίου κατὰ τῶν ὑποκριτῶν θρησκευτικῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ὅποιοι ὑπεκρίνοντο εὐλάβειαν καὶ ἀρετὴν, χρησιμοποιοῦνται ἐνταῦθα ὡς εἰσαγωγή εἰς τὴν προαναγγελίαν τῆς ἐσχάτης τιμωρίας. Πρβλ. καὶ τὰ ἕξ οὐαὶ τοῦ Ἡσαίου, 5, 8 κ. ἐξ.

37. Περὶ τῶν ὑποκριτῶν ὁ Εὐθύμιος Ζιγαβηνὸς λέγει: «Ἵποκριτὰς ὀνομάζει τούτους, ὡς ὑποκρινομένους εὐλάβειαν καὶ ἀρετὴν». Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, Ἑρμηνεία τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, Κεφ. ΝΣΤ', MPG, 129, 592C.

38. Γενέσεως, 1, 27.

39. Ἑβραίους, 12, 1. Ὁ ἅγιος Θεοδώρητος Ἐπίσκοπος Κύρου (393-460 μ.Χ.) σχολιάζων τὴν φράσιν: «καὶ τὴν εὐπερίστατον ἀμαρτίαν», πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος, ἂν δὲν ἔχη ὑπομονὴν διὰ νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὰς δυσκολίας τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐπιμονὴν διὰ νὰ ἀνθίσταται εἰς τοὺς παρουσιαζομένους πειρασμούς, εὐκόλως παρασύρεται, παρατηρεῖ: «Τὴν εὐκόλως (δηλαδὴ τὴν ἀμαρτίαν) συνισταμένην καὶ γινομένην. Καὶ γὰρ ὀφθαλμὸς δελεάζεται, ἀκοὴ καταθέγγεται, ἀφῆ γαργαλιζέται καὶ γλῶσσα ῥᾶστα διολισθαίνει καὶ ὁ λογισμὸς περὶ τὸ χεῖρον ὀξύρροπος» (Θεοδωρήτου Κύρου, Ἑρμηνεία τῶν ἸΔ' Ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, Ἑρμηνεία τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, Κεφ. ΙΒ', α, MPG, 82, 769). Ἡ ὡς σχολιάζει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Θεοφύλακτος (1030-1126);: «Δι' ἣν εὐκόλως τις εἰς περιστάσεις ἐμπίπτει· οὐδὲν γὰρ οὕτω κινδυνώδες ὡς ἀμαρτία» (Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, Ἑρμηνεία τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Παύλου, Κεφ. ΙΒ', MPG, 125, 368C). Διὰ πλείονα βλ. Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολάς τῆς Κ. Διαθήκης, Τόμος Γ', σελ. 160, Ἐκδόσεις Τρίτη, Ἀθήναι, 1982.

40. Ρωμαίους, 5, 12. Ὅταν ὁ Θεὸς διεκέρυξε τὰ πάντα «καλὰ λίαν» (Γεν. 1, 31), δὲν ὑπῆρχεν ἀμαρτία ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ὅταν ὁ Ἀδάμ, ὁ λαβὼν τὴν ἐντολὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἔφαγε τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν. Τότε διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡ κεφαλὴ οὐ μόνον τοῦ γένους του, ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐας, εἰσῆλθεν ὡς ἐχθρὸς ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον, ἵνα φονεῦση καὶ καταστρέψῃ· εἰσῆλθεν ὡς κλέπτης, ἵνα ἀρπάσῃ καὶ συλῆσῃ. Ὁ ἅγιος Θεοδώρητος ὁ Κύρου (393-460 μ.Χ.) σχολιάζων τὸ εἰρημένον τοῦτο χωρίον, λέγει: «Τοῦ Ἀδάμ ἡμαρτηκὸς καὶ θνητοῦ διὰ τὴν ἀμαρτίαν γεγεννημένον, ἐχώρησεν εἰς τὸ γένος ἀμφοτέρα. Εἰς πάντας γὰρ ἀνθρώπους διήλθεν ὁ θάνατος» (Θεοδωρήτου Κύρου, Ἑρμηνεία τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, Κεφ. 5, ιβ', MPG, 82, 100B).

41. Α' Τιμοθέου, 4, 2. Κεκατηριασμένην τὴν συνείδησιν ἔχον ἐκείνοι οἱ ὅποιοι ἐγνώρισαν τὴν ἀληθῆ πίστιν, ἀλλὰ βραδύτερον ἀπελάκτισαν ταύτην διὰ νὰ υἰοθετήσουν διδασκαλίας πεπλανημένας. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πρὶν ἢ ἀποστατήσουν τῆς πίστεως ἢ συνείδησις αὐτῶν ἤρχισε νὰ σκληρύνεται. Ὁ Γρηγόριος ὁ Ἐπίσκοπος Νύσσης (335-394 μ.Χ.) διὰ τοὺς ἔχοντας «κεκατηριασμένην τὴν ἰδίαν συνείδησιν», παρατηρεῖ: «Ὅτι καταλιπόντες τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς τῶν δαιμόνων διδασκαλίας οὐλάς τινας καὶ ἐγκαύματα ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἐγκαράσσονται» (Γρηγορίου Νύσσης, Περὶ Παρθενίας, MPG, 46, 353B).

42. Ψαλμός, 48, 13, 21.

Ε' ΟΜΑΔΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΑΣ*

Του Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

γ) Ὁ ποιμαντικὸς χαρακτήρας τῆς ἐφημερίας: Ἡ ἀναδιάρθρωση τῆς ἐφημερίας στὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας καὶ ὁ προσανατολισμὸς τῆς «ἐκτὸς τοῦ ναοῦ», δὲν συνεπάγεται τὴν ἀποϊεροποίηση καὶ ἐκκοσμίκευση τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐφημερία πρέπει νὰ διατηρήσει τὸν ἱερό καὶ ποιμαντικὸ χαρακτήρα της. Σκοπὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐφημερίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ πνευματικὴ κυρίως συμπαράσταση καὶ βοήθεια ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἀνθρώπων ποὺ ἀντιμετωπίζουν κάποια ἄμεση πνευματικὴ ἀνάγκη. Ἡ παρεχομένη βοήθεια ἀπὸ τὸν ἱερέα καὶ τὶς Ὁμάδες Ἄμεσης Ἐκκλησιαστικῆς Δράσης πρέπει νὰ ἀφορᾷ σὲ πνευματικῆς φύσεως κυρίως προβλήματα ἢ σὲ περιστατικὰ ποὺ σχετίζονται μὲ συγκεκριμένα ἄτομα ποὺ χρῆζουν ἄμεσης ἐκκλησιαστικῆς συμπαράστασης. Ἄλλωστε, στίς περισσότερες περιπτώσεις, ἀπὸ τὰ πιὸ ἀπλὰ μέχρι τὰ πιὸ σύνθετα περιστατικὰ, οἱ ἄνθρωποι ἔχουν κυρίως ἀνάγκη πνευματικῆς παρὰ ὑλικοτεχνικῆς βοήθειας. Ἡ προσευχὴ ἢ μιὰ Ἀκολουθία ποὺ θὰ κάνει ὁ ἱερεὺς-ἐφημέριος μπορεῖ νὰ ὠφελήσει ἕνα πρόσωπο περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι ἕνα φάρμακο ἢ ἡ παρουσία ἐνός... ἀτυφύλακος!

δ) «Διανυκτερεύονες ναοί». Οἱ ἄνθρωποι ἀντιμετωπίζουν σοβαρὰ προβλήματα ὑγείας, μέρα καὶ νύχτα. Ἡ ἀρρώστια ἔρχεται τὴν ὥρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος «οὐ προσδοκᾷ» (Ματθ. κδ' 50). Πολλὲς φορὲς ὁ μεταπτωτικὸς αὐτὸς ἐπισκέπτης κυπᾶ τὴν πόρτα τοῦ ἀνθρώπου «ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός». Μαζὶ μὲ τὴν ἀρρώστια, παρουσιάζεται καὶ ἡ ἀνάγκη φαρμάκων. Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ δημιούργησε τὸ θεσμὸ τῶν «Φαρμακείων ποὺ διανυκτερεύουν». Στίς μεγάλες μάλιστα πόλεις, τὰ διανυκτερεύονται φαρμακεία εἶναι περισσότερα τοῦ ἐνός. Μερικοὶ φαρμακοποιοὶ ἀγρυπνοῦν ὅλη τὴ νύχτα, γιὰ νὰ ἔχει τὴ δυνατότητα κάποιος ἄρρωστος νὰ βρεῖ τὸ φάρμακο ποὺ χρειάζεται ἐκεῖνη ἀκριβῶς τὴν ὥρα τῆς νύχτας...

Τὶς νύχτες ὅμως ποὺ οἱ φαρμακοποιοὶ «διανυκτερεύουν» καὶ οἱ νοσοκομειακὲς καὶ ἀστυνομικὲς ὑπηρεσίαι Ἄμεσης Βοήθειας «γρηγοροῦν», οἱ ἱερεῖς-ἐφημέριοι καὶ οἱ χριστιανοὶ κοιμῶνται ἡσυχὰ στὰ σπίτια τους. Μόλις βραδιάσει, «ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν», ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ διαβάσει τὸν Ἑσπερινό, θὰ κλείσει τὶς πόρτες τοῦ ναοῦ καὶ θὰ ἐπιστρέψει ἡσυχῶς στὸ

σπίτι του. Ὅλες ὅμως τὶς μεγάλες καὶ ἀτέλειωτες ὥρες τῆς νύχτας στὰ μεγάλα ἰδίως ἀστικά κέντρα, «εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς» τῶν πόλεων, ὁ πόλεμος τοῦ κακοῦ μαίνεται καὶ ἑκατοντάδες ψυχῆς — νέων κυρίως ἀνθρώπων — ἀντιμετωπίζουν πολλοὺς πνευματικούς καὶ σωματικούς κινδύνους καὶ βρῖσκονται στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου... Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Θεοτόκος ἀγρυπνοῦν καὶ ὁ ἰδρώτας ἀπὸ τὰ ἅγια πρόσωπά τους πέφτει «ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος». Οἱ χριστιανοὶ ὅμως δὲν θὰ μπορούσαν νὰ «ἀγρυπνήσουν μίαν ὥραν» μαζὶ τους;

Βέβαια, ἡ ὀρθόδοξη παράδοση περιλαμβάνει καὶ τὸν θεσμὸ τῆς ἀγρυπνίας. Οἱ ὀρθόδοξοι μοναχοὶ ἀγρυπνοῦν κάθε νύχτα καὶ ὅλη τὴ νύχτα προσεύχονται ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφῶν τους. Καὶ οἱ κοσμικοὶ χριστιανοὶ καλοῦνται ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ σὲ ὀλονύχτιες ἀγρυπνίες καὶ προσευχῆς.

Μήπως ὅμως ἦλθε ἡ ὥρα νὰ συνδυάσουμε τὴν ὀλονύχτιο ἀγρυπνία καὶ προσευχὴ μὲ κάποια ἄμεση δράση, γιὰ ἀδελφούς μας ποὺ ἀντιμετωπίζουν θανάσιμους, πνευματικούς κυρίως, κινδύνους μέσα στὴ νύχτα; Μήπως δὲν θὰ μπορούσαν μερικοὶ ναοὶ τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων τοῦλάχιστον, νὰ «διανυκτερεύουν»;

Μιὰ τέτοια ποιμαντικὴ πρωτοβουλία θὰ μπορούσαν νὰ ἀσκήσουν μερικοὶ ναοὶ τοῦ ἱστορικοῦ κέντρου τῶν μεγάλων πόλεων³, στὴν περιοχὴ τῶν ὁποίων τὴ νύχτα κυκλοφοροῦν πολλοὶ ἄνθρωποι, καθὼς καὶ οἱ ναοὶ τῆς ἀστικῆς περιφέρειας, ὅπου καταφεύγουν ἰδίως οἱ χρήστες ναρκωτικῶν. Μὲ βάση τοὺς περιφερειακοὺς αὐτοὺς ναοὺς, ἡ Ἐκκλησία θὰ μπορούσε νὰ ἀσκήσει μιὰ εἰδικὴ ποιμαντικὴ γιὰ τοὺς νέους ποὺ κάνουν χρῆση ναρκωτικῶν οὐσιῶν⁴.

3. Στίς μεγάλες πόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ μάλιστα στὸ ἱστορικὸ κέντρο τους, οἱ χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι ἔχουν ἰδίως εἰδικὰ Κέντρα ποὺ λειτουργοῦν ὡς σταθμοὶ πρῶτων βοηθειῶν πνευματικῆς φύσεως. Στὰ Κέντρα αὐτὰ ποὺ διανυκτερεύουν, ὑπάρχει πάντα ἕνας ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος μαζὶ μὲ ἕνα ζεστό ρόφημα ἢ ἕνα ἀναψυκτικὸ, προσφέρει πνευματικὴ βοήθεια σὲ ὅσους τὸν ἐπισκέπτονται μέσα στὴ νύχτα...

4. Ἱερεῖς περιφερειακῶν ναῶν τῆς Ἀθήνας μὲ ἔχουν πληροφορήσει, ὅτι πολλοὶ νέοι ποὺ κάνουν χρῆση ναρκωτικῶν συγάζουν κάθε νύχτα στὰ παρακείμενα ἀλυσία ἢ στὸν περίβολο τοῦ ναοῦ. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς ζητοῦν νὰ μποῦν στὸ ναὸ γιὰ νὰ προσευχηθοῦν... Ἡ πόρτα ὅμως εἶναι κλειστή! Τὸ πρῶτο, ὅταν ὁ ἱερεὺς ἀνοίγει τὸ ναὸ, βρῖσκει σύριγγες ἐπάνω στὰ σκαλοπάτια τῆς ἐκκλησίας...

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 53 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

Τιμή στὸν πολύτεκνο ἱερέα*

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἡλία Μαστρογιαννόπουλου

Εἶναι ἄξιο πολλῆς προσοχῆς, ὅτι ἡ πρώτη ἐντολὴ ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς Δημιουργὸς στὸν ἄνθρωπο, μαζί με τὴν πρώτη εὐλογία στοὺς πρωτοπλάστους, ἦταν: «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε...» (Γένεσις α' 28).

Αὐτὴ ἡ εὐλογία καὶ ἡ ἐντολὴ βλέπουμε νὰ πραγματοποιῶνται στοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ἰδιαίτερα στὴν ἱστορία τῶν πατριαρχῶν τοῦ Ἰσραήλ. Τὰ παραδείγματα εἶναι σημαντικά. Μιὰ μεγάλη μορφή τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ὁ Ἰωσήφ, ἦταν τὸ ἐνδέκατο παιδί τοῦ Ἰακώβ, αὐτὸς ποὺ ἔγινε ἀντιβασιλεὺς στὴν Αἴγυπτο.

Μετὰ ἀπὸ μερικὸς αἰῶνες ἓνα τσοπανόπουλο, ὁ Δαβίδ, ποὺ ἦταν τὸ ὄγδοο παιδί, ἀναδείχθηκε μέγας ἡγέτης καὶ ποιητῆς ἐμπνευσμένος.

Ἀργότερα βλέπουμε ἄλλον ψαλμωδὸ στὶς ὁδὲς τῶν ἀναβαθμῶν (ψαλμὸς 127) νὰ ὑμῆ τὴν πολύτεκνη οἰκογένεια μὲ μιὰν «ὠραίαν εἰκόνα λίαν χαρακτηριστικὴν τῆς οἰκιακῆς εὐτυχίας τοῦ εὐσεβοῦς», ὅπως ἔγραφε ὁ ἀειμνηστὸς καθηγητῆς Παν. Μπρατσιώτης. «Ἡ γυνὴ σου ὡς ἄμπελος εὐθηνούσα ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου· οἱ υἱοὶ σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης σου». Μακάριος λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ ἡ σύζυγός του εἶναι πλάι του σὰν κληματαριὰ πολύκαρπη καὶ τὰ πολλὰ παιδιά του στὸ τραπέζι σὰν νεοφυτευμένα ἐλαιόδενδρα.

Πάλι μετὰ ἀπὸ μερικὸς αἰῶνες μακαρίζει ἡ Π. Διαθήκη τὴν πολύτεκνη οἰκογένεια στὸ πρόσωπο τῆς Σολομονῆς, τῆς μητέρας τῶν ἑπτὰ Μακκαβαίων, καὶ τὴν ἐξυμνεῖ ὡς «πολύπαιδα καὶ καλλίπαιδα... καὶ μῆτέρα ἱερόφυχον» (Δ' Μακ. κεφ. ιστ' - ιζ').

Καὶ ἐρχόμαστε στὴν Καινὴ Διαθήκη, ὅπου ἔχουμε τὶς ἐξῆς ἔμμεσες ἀναφορὲς στὸ θέμα. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀφ' ἐνὸς ἐπιτελεῖ τὸ πρῶτο θαῦμα του σὲ ἓνα γάμο εὐλογώντας αὐτὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου εὐλογεῖ καὶ ἀσπάζεται μὲ ἰδιαίτερη στοργὴ τὰ παιδιά ἐπανελημμένως. Πολὺ χαρακτηριστικὲς οἱ εἰκόνες αὐτές!

Ὅσο γιὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἡ βεβαίωσή του, ὅτι ἡ γυναίκα θὰ σωθῆ «διὰ τῆς τεκνογονίας», μαζί βεβαίως με τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη, τὸν ἀγιασμὸ καὶ τὴν σωφροσύνη (Α' Τιμοθ. β' 15).

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία καλεῖ κάθε φορὰ τοὺς

πιστοὺς ποὺ εἶναι παρόντες σὲ ἓνα γάμο, νὰ προσευχηθοῦν στὸν Κύριο «ὑπὲρ τοῦ εὐφρανθῆναι αὐτοὺς (τοὺς συζευγνυμένους) ἐν ὀράσει υἰῶν καὶ θυγατέρων καὶ ὑπὲρ τοῦ δωρηθῆναι αὐτοῖς εὐτεκνίας ἀπόλαυσιν». Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Θεὸν ὁ ἱερούργος παρακαλεῖ: «Δὸς αὐτοῖς καρπὸν κοιλίας, εὐτεκνίας ἀπόλαυσιν, καλλιτεκνίαν». Καὶ σὲ ἄλλη εὐχὴ ἐπαναλαμβάνει: «Ὑψωσον αὐτοὺς ὡς ἄμπελον εὐκληματούσαν, ἵνα ἴδωσιν υἱοὺς υἰῶν αὐτῶν ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης αὐτῶν». Σημαντικὲς εὐχὲς καὶ σημαντικὰ μηνύματα.

Ἀπὸ τοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, τοὺς λεγόμενους Ἀποστολικοὺς Πατέρες, ἃς θυμηθοῦμε τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρεά, ὁ ὁποῖος παρομοιάζει τὸν οἰκογενειάρχῃ μὲ τὸν καλὸ γεωργό: «Ὁ μὲν δι' ἑαυτὸν, ὁ δὲ διὰ τὸν Θεὸν φυτουργεῖ· πληθύνεσθε γὰρ εἰρηκε... Καὶ τῆς πατρίδος ἕνεκα καὶ τῆς τῶν παιδῶν διαδοχῆς καὶ τῆς τοῦ κόσμου συντελειώσεως» (βλέπε σχετικὰ στὸν «Παιδαγωγὸν» καὶ στοὺς «Στρωματεῖς»).

Μιὰ τρανὴ ἐπιβεβαίωση τῆς πολυτεκνίας καὶ καλλιτεκνίας εἶναι ἡ οἰκογένεια τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, γιὰ τὴν ὁποία ὁ λαμπρὸς φίλος του Γρηγόριος ὁ Θεολόγος γράφει: «Ἐμοὶ τὸ μέγιστον δοκεῖ καὶ περιφανέστατον ἡ εὐτεκνία. Τοὺς γὰρ αὐτοὺς (γονεῖς) πολὺπαιδας καὶ καλλίπαιδας ἡμῖν ἡ πείρα παρέστησε». Καὶ προσθέτει ὁ ἴδιος ὅτι ὁ μακαριστὸς ἀριθμὸς τῶν ἱερέων καὶ τῶν παρθένων καὶ τῶν ἐγγάμων ποὺ προήλθαν ἀπὸ τὴν οἰκογένεια αὐτὴ δὲν ὑστέρησε καθόλου στὴν «ἰσὴν τῆς ἀρετῆς εὐδοκίμησιν» (Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον, Migne 36,506).

Μιὰ ἄλλη σημαντικὴ μαρτυρία «ἐκ τῶν λίθων» ἔχουμε ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ ἀρχαιολογία. Στὴν κατακόμβη τῆς Μήλου, σώζεται παλαιοχριστιανικὴ ἐπιγραφή στὸν τάφο πολύτεκνης οἰκογενείας, ἡ ὁποία ὑπηρετήσε καὶ αὐτὴ τὸν Θεὸν με ὅλα τὰ παιδιά της, ἡ μητέρα ποὺ λεγόταν Εὐτυχία, τὰ τρία ἀγόρια ἱερεῖς καὶ οἱ τρεῖς θυγατέρες παρθένες ἀφιερωμένες.

Ὁ μνημειώδης αὐτὸς τάφος μᾶς θυμίζει μιὰ ἄλλη ἱερώτατη μνήμη, τὴν ὁποία ἐορτάζουμε κατὰ τὴν σημαδιακὴ ἡμέρα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου. Εἶναι ἡ μνήμη τῶν μαρτύρων Τερεντίου καὶ Νεονίλλης καὶ τῶν ἑπτὰ τέκνων των, 5 ἀγόρια καὶ δύο κορίτσια: ἐπτάδελφος χορεία τῶν ἀθλοφόρων!

Πολλὰ ἄλλα παραδείγματα ἔχουμε καὶ στοὺς μακροὺς βυζαντινοὺς αἰῶνες καὶ κατὰ τὴν τουρκοκρατία

* Ὁμιλία ποὺ ἐλέχθη κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑπαπαντῆς (2 Φεβρ. 1998) στὴν αἴθουσα τῆς Ἐταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ, εἰς ἐκδήλωσιν ὀργανωθεῖσαν ἐν συμπράξει με τὸν Ἀνθρωπιστικὸν Σύνδεσμον Ἀθηνῶν πρὸς τιμὴν τῶν πολιτῶν ἱερέων.

καὶ κατὰ τὸν περασμένο αἰώνα. Ἡ πολυτεκνία ἐπικρατοῦσε ὡς κανὼν καὶ ὡς εὐλογία. Αὐτὸ τὸ ἔχουμε ψηλαφήσει ὅλοι μας μέχρι τὴν γενεὰ τῶν παππούδων μας ἢ καὶ τῶν πατέρων μας.

* * *

Καὶ ὅμως ἐπρόκειτο νὰ ἰδοῦμε στὶς ἡμέρες μας καὶ αὐτὸν τὸν τρομερὸ καρπὸ τοῦ ὕλισμοῦ, τὴν κατακόρυφη *ὀλιγοτεκνία*. Ἡ ἀντιχριστιανικὴ καὶ ἀντιπνευματικὴ ἄρνησις εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐγωϊστικὴ αὐτονόμησι τοῦ ἀνθρώπου ἐναντι τοῦ Δημιουργοῦ του, τὸν ἔντονο ἐγωκεντρισμὸ καὶ εὐδαιμονισμό, τὴν ἄρνησι τοῦ χρέους του, τὴν παράβασι καὶ καταπάτησι τοῦ φυσικοῦ καὶ θεόδοτου νόμου τῆς τεκνογονίας. Ἡ πτώσι αὐτῆ τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν δημιούργησε ἕνα γενικότερο ὕλιστικὸ καὶ ἐγκοσμιοκρατικὸ ρεῦμα, τὸ ὁποῖο προπαγανδίζει συνεχῶς καὶ ἐντέχνως τὶς ἐλεύθερες σχέσεις καὶ συμβιώσεις, τὴν αὐξανόμενη ὀλιγοτεκνία καὶ τὸν ἐπικίνδυνον κλονισμό τοῦ θεμελιώδους θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας.

Δύο ἄλλοι παράγοντες ποὺ ἔχουν συνεργήσει σ' αὐτὸ τὸ ραγδαῖο καὶ πολλαπλὸ γκρέμισμα εἶναι: α) ἡ ἐλαστικότης τῆς κρατικῆς νομοθεσίας, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ σὲ ἀποποινικοποίησι τῶν ἀμβλώσεων, ἀλλὰ καὶ ὁ εὐκολος τρόπος ἐκδόσεως διαζυγίων· β) ἡ καθιέρωσι τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐργαζόμενης γυναίκας, πράγμα ποὺ κοντεύει νὰ γενικευθῆ μὲ πολὺ σοβαρὰς συνέπειες εἰς βάρος τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς τεκνογονίας, τῆς ὅλης κοινωνίας καὶ τῆς πατρίδος.

Ἔτσι φθάνουμε στὸ λεγόμενο *δημογραφικὸ πρόβλημα* μὲ τὶς φοβερὰς διαστάσεις του καὶ ἐπεκτάσεις του, τὸ ὁποῖο εἰδικὰ γιὰ τὴ χώρα μας ἀποτελεῖ τὸν ὑπ' ἀριθμὸν ἕνα σχεδὸν ἐθνικὸν κίνδυνον. Τὰ δεδομένα εἶναι γνωστά. Ἀναφέρω τὰ κυριότερα:

Τὸ 1991 ὁ Δῆμος Ἀθηναίων πραγματοποιοῖσι ἡμερίδα γιὰ τὴ δημογραφικὴ κρίσι στὴν Ἑλλάδα. Ὁμιλητὲς ἦσαν καθηγὰς Πανεπιστημίου, πολιτικοί, δικηγόροι, δημοσιογράφοι κ.ἄ. Συγκλονιστικά, ἀλλὰ καὶ ἀνησυχητικὰ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρθηκαν. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ φράσι τοῦ πρώτου εἰσηγητοῦ Γεωργίου Τζιαφέτα, καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου: «Ἡ Ἑλλάδα γέραςε τόσο πολὺ, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνει παιδιὰ». Σημειώθηκε, ὅτι οἱ γεννήσεις στὴν Ἑλλάδα μειώνονται μὲ ρυθμὸ τῆς τάξεως τῶν 30% καὶ ὅτι τὸ 2050 ἡ Ἑλλάδα θὰ ἔχει χάσει περίπου δύο ἑκατομμύρια κατοίκους. Τὸν καιρὸ, δηλαδή, ποὺ ἡ γειτονικὴ Τουρκία θὰ ἔχει 95.000.000 κατοίκους, ἡ Ἑλλάδα θὰ ἔχει μόνο 9.000.000! Τὴ στιγμὴ ποὺ γεννιέται στὴ Ἑλλάδα ἕνα ἑλληνόπουλον, τὴν ἴδια στιγμὴ στὴν Τουρκία γεννιῶνται 15 τουρκόπουλα! Καὶ ἄλλος καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου, ὁ κ. Ἰ. Χαΐνης, εἶπε

πρόσφατα: Ἐπὸ ἔγκυρες πληροφορίες ποὺ ἔχω, τὸ ἔτος 1988 οἱ γεννήσεις στὴν Ἑλλάδα ἦταν ἑκατὸν ἑξήντα χιλιάδες (160.000), ἐνῶ τὸ 1996 ἔπεσαν στὶς ἐνενήντα ὀκτὼ χιλιάδες (98.000)! Δηλαδή, μείωσι κατὰ 60.000 σὲ ὀκτὼ χρόνια!

Ἄς ἀκούσουμε καὶ δύο ἄλλες πρόσφατες μαρτυρίες. Μητροπολίτης τῆς Βορείου Ἑλλάδος σὲ μῆνυμά του διὰ τοὺς πολυτέκνους γράφει μεταξὺ ἄλλων: «Ἡ ὀλιγοτεκνία καὶ ἡ φυγοτεκνία ἔλαβε ἀπίθανες διαστάσεις στὴν ἐποχὴ μας. Ἡ Ἑλλάδα δὲν ἔχει τὰ παιδιὰ ποὺ χρειάζεται. Καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Γένος χωρὶς παιδιὰ δὲν ἔχει μέλλον. Οἱ νέοι μας κάνουν γάμον μὲ μεγάλη δυσκολία, προγραμματίζουν τὶς περισσότερες φορὰς ἐγωϊστικὰ τὴ δημιουργία οἰκογενείας μὲ ἕνα ἢ δύο τὸ πολὺ παιδιὰ καὶ κάνουν κύριον σκοπὸ τῆς ζωῆς τοὺς τὴν ἀπόλαυσι τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἀρνοῦμενοι τὸ πραγματικὸ νόημα τῆς ζωῆς, ποὺ ἐμπεριέχει τὴν ἔννοια τῆς ἀυταπαρηγήσεως καὶ τῆς θυσίας (...) Τὸ θέμα τῆς τεκνογονίας καὶ πολυτεκνίας, χωρὶς νὰ παραγράψουμε τὶς οικονομικὰς καὶ λοιπὰς δυσκολίες του, εἶναι κυρίως πνευματικὸ, εἶναι θέμα πίστεως καὶ ἐμπιστοσύνης στὸ Θεό».

Καὶ ἡ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνίδων Δικηγόρων σὲ ἐπιστολὴν τῆς τονίζει μὲ ἔμφασι: «Ἐνῶ πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν, σύσσωμη ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὸ περίφημον “Πόρισμα”, ἀποφάνθηκε ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθμ. Ἐνα ἐθνικὸν μας θέμα εἶναι τὸ Δημογραφικὸ καὶ ὀδηγούμεθα σὲ βιολογικὸ ἀφανισμό, λόγω ὑπογεννητικότητος, μὲ πρώτη συνέπειά τὴν ἀποδυνάμωσι τῆς ἐθνικῆς μας ἀμυνας, καὶ ἐνῶ ἡ ἀπλὴ λογικὴ ἐπιτάσει αὐξηση τῶν γεννήσεων, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ γίνει μόνο μὲ προστασία τῆς μητρότητος (...) καὶ γενναῖα οικονομικὰ κίνητρα, ὥστε νὰ σταματήσῃ ὁ ἐθνικὸς μαρασμὸς, ἀκούμε τὴν ἐξωφρενικὴ καὶ ἐκτὸς πάσης λογικῆς πρότασι γιὰ ὑποχρεωτικὴ στράτευσι τῆς Ἑλληνίδας, πράγμα ποὺ σημαίνει ἄμεσι καὶ ἔμμεσι ἐπιδείνωσι τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος. Γιατί; Μὰ μόνο ἡ γυναῖκα γεννᾷ παιδιὰ. Ἄν τὴν στρατεύσουμε, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπομακρύνεται ὁ χρόνος τεκνοποιίας, ἀφ' ἑτέρου διακινδυνεύουμε τὴν γονιμότητά τῆς μὲ τὴν ἀντισύλληψι καὶ τὴν ἔκτρωσι».

(Συνεχίζεται)

Ἄν θέλεις νὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ραδιοκύματα, ἐνίσχυσε τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς, τὸν 89,4 FM STEREO. Ἀριθμὸς λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558090-03.

ΥΠΟΧΩΡΕ...ΙΤΕ ΠΑΙΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ!

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Θλιβερὲς διαπιστώσεις

«Ἡ Ἑλλάδα, ὅπου καὶ νὰ ταξιδέψω μὲ πληγῶναι». Ἐξαιρετικὰ ἐπίκαιρος, κυριολεκτεῖ ὁ σεφερικὸς στίχος σὲ κάθε ἔξοδο καὶ κάθε ἐπιστροφή τῶν κατοίκων τῶν μεγάλων πόλεων. Θρηνοῦμε καθημερινὰ καὶ τὰ σαββατοκύριακα ἐκατόμβες θυμάτων τῶν τροχῶν καὶ τῆς ἀσφάλτου¹.

Εἶναι ἐξαιρετικὰ ὀδυνηρὸ γιὰ ἓναν κληρικὸ νὰ σπεύδει νὰ ἐφοδιάσει μὲ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας κάποιον ποῦ θὰ ἐπιχειρήσει τὸ «τελευταῖο του ταξίδι» ἔτσι ξαφνικὰ καὶ αἰφνιδιαστικὰ μὲ αἰτία ἓνα τροχαῖο ἀτύχημα. Καὶ τοῦτο θὰ συμβεῖ στὴν καλύτερη περίπτωση, ὅταν ὡς ὀδηγὸς, συνοδηγὸς ἢ συνεπιβάτης ζεῖ ἀκόμα μετὰ τὴν σύγκρουση. Γιατί, τίς περισσότερες φορές, οὔτε αὐτὴν τὴν τελευταία βοήθεια δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει ἡ Ἐκκλησία. Ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἀκαριαῖα καὶ ξεκληρίζεται ὁλόκληρες οἰκογένειες ἢ ἀφήνει πεντάρφανα στοὺς δρόμους ἀθῶα θύματα. Ὁ κληρικὸς τότε δὲν ἔχει παρὰ νὰ κλάψει κι αὐτὸς διαβάζοντας τὴν ἀκολουθία τῆς κηδείας καὶ νὰ κομπιάσει περισσότερες φορές ὅταν προφέρει τὸ «μακαρία ἡ ὁδὸς ἣν πορεύει σήμερον». Γι' ἄλλους δρόμους εἶχανε κινήσει καὶ ἄλλους δρόμους πορεύονται τώρα.

Μία λύπη πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ του καὶ σκέπτεται ὅτι κάτι πρέπει νὰ γίνει. Εἶναι ἀδικοὶ τόσες ὑπάρξεις νὰ χάνονται, οἰκογένειες νὰ ἀποδεκατίζονται, ἐφηβοὶ στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης τους νὰ πεθαίνουν, παιδιὰ νὰ μένουν ἔρημα καὶ ὀρφανά. Κάτι πρέπει νὰ γίνει, κάτι πρέπει νὰ κάνει. Δὲν εἶναι μόνο μία ἄμεση βοήθεια ποῦ μπορεῖ νὰ προσφέρει στὰ θύματα καὶ στὶς οἰκογένειες καὶ νὰ συμπαρασταθεῖ μετὰ ὅταν τὸ πένθος παραλύει τοὺς ἐναπομένοντες. Εἶναι κι αὐτὸ μία ἀπὸ τίς πολλὰς ποιμαντικὲς διακονίες ποῦ ἔχει νὰ ἐπιτελέσει ὡς ἱερεὺς κινητοποιώντας καὶ ἄλλες δυνάμεις τῆς Ἐνορίας.

Κάτι ἀσφαλῶς πρέπει νὰ κάνει μὴ τυχὸν καὶ προλάβει τὸ μεγάλο κακό. Δὲν σημαίνει ὅτι μπορεῖ νὰ προλαβαίνει καὶ νὰ σκορπάει ὅλα τὰ κακά. Γνωρίζει ὅμως ὅτι ἡ διακονία του εἶναι καὶ προληπτική. Ὁ λόγος τοῦ πολλὰς φορές μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ ἀνασταλτικὰ καὶ νὰ προλαβαίνει ποικίλες καταστάσεις. Ἐτοί ὁ ῥόλος του μπορεῖ νὰ ὑλοποιεῖ μία παραλλαγή τοῦ λογίου τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὅτι «τὸ ἀπρό(σ)ληπτον καὶ ἀθεράπευτον». Αὐτὸ ποῦ δὲν

μπορεῖ νὰ προληφθεῖ δὲν θεραπεύεται κιόλας. Θὰ λέγαμε, ὅτι ἡ πρόληψη εἶναι θεραπευτική. Πρὸς αὐτὴν, λοιπόν, τὴν κατεύθυνση θὰ ἦταν χρήσιμο θὰ ἐργασθοῦν οἱ ἱερεῖς μας σὲ σχέση μὲ τὰ τροχαῖα ἀτυχήματα².

Κυκλοφοριακὴ ἀγωγή

Χρειαζέται πράγματι μιὰ «κυκλοφοριακὴ ἀγωγή». Ἐδῶ, ἀσφαλῶς, ὁ ποιμένας δὲν μπορεῖ νὰ ὑποκαταστήσει οὔτε τὸ Ὑπουργεῖο Μεταφορῶν οὔτε τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας. Ἀλλὰ ἀπὸ δική του εὐθύνη μπορεῖ νὰ παρέμβει εἴτε ἀτομικὰ εἴτε συλλογικὰ στὸ μεγάλο αὐτὸ θέμα καὶ πρόβλημα. Δὲν μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀδιαφορεῖ ὅταν χάνονται τόσες ζωὲς καὶ σπαταλιέται τόσο ἀνθρώπινο δυναμικὸ καὶ προκαλοῦνται τόσες ὑλικὲς ζημιὲς μὲ τόσες ἐπιπτώσεις στὸν ἄνθρωπο. Τὸ πρόβλημα πραγματικὰ εἶναι καιρὸ καὶ ἐμπλέκει χιλιάδες ἀνθρώπους καὶ ὄχι μόνο τὰ ἄμεσα θύματα ἢ τοὺς οἰκείους τους³.

Ἐδῶ ἀπαιτεῖται μιὰ οὐσιαστικὴ ἀγωγή ποῦ νὰ ξεπερνάει μιὰ ἀπλὴ τεχνικὴ γνώση ὀδήγησης, σημάτων, κατάστασης ὁδοστρωμάτων, σήμανση κ.λπ. Προϋποθέτει μιὰ *στάση ζωῆς* ποῦ νὰ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ μιὰ ἀσφαλῆ ὀδήγηση καὶ κυκλοφορία.

Ὅλοι γνωρίζουμε τὸ κυκλοφοριακὸ χάος ποῦ ἐπικρατεῖ καθημερινῶς καὶ σχόλες, στὶς διακοπὲς καὶ στὶς ἐργασίμες ἡμέρες, τὰ σαββατοκύριακα καὶ τίς ἀργίες. Τὸ νέφος προσθέτει κι αὐτὸ στὸν ἐκνευρισμὸ μας. Οἱ συγκοινωνίες μας δὲν εἶναι οἱ πιδ ἐξυπηρετικές. Οἱ κάθε εἶδους ἐκδηλώσεις, διαδηλώσεις, ἀπεργίες συμβάλλουν στὴν «ἐμφιάλωση» ὀδηγῶν καὶ αὐτοκινήτων. Τὰ νεῦρα εἶναι συνεχῶς τεντωμένα κι ὁ δακτύλιος τὰ σφίγγει ἀκόμα περισσότερο.

Πῶς εἶναι δυνατὸν μέσα σ' ὅλα αὐτὰ νὰ φθάσουμε νὰ ὀδηγοῦμε ἀνθρωπινὰ, τηρώντας ὀρισμένους κανόνες τουλάχιστον κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, σεβόμενοι τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴν δική μας καὶ τῶν ἄλλων, βλέποντας τοὺς ἄλλους ὡς συνανθρώπους ποῦ «ἀπὸ φυλακῆς πρωίας μέχρι νυκτός» ἀγωνίζονται γιὰ τὸν ἐπιούσιο, μοχθοῦν γιὰ τὴ ζωὴ τους, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν τὴ συναίσθηση ὅτι παλεύουν γιὰ ἓνα μεροκάματο τοῦ τρόμου;

Ἀσφαλῶς μιὰ τέτοια συμπεριφορὰ δὲν εἶναι μόνο στὸ δρόμο. Καὶ σὲ ἄλλα περιβάλλοντα συναλλαγῶν (γραφεῖα, ἐργοστάσια, ψυχαγωγία, πολιτικὴ ζωὴ

κ.λπ.) είναι αναγκαία. Ο λόγος όμως σήμερα είναι για την *όδηγηση* και τις προϋποθέσεις της.

Υποχωρητική οδήγηση

Με αγαθή ανάνηση λοιπόν θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε μία προσπάθεια που με άφορμή το «Διεθνές έτος οδικής ασφάλειας» στις χώρες της Ε.Ο.Κ. το 1986 ξεκίνησε και στην Ελλάδα. Έτσι, στα πλαίσια του Έθνικου Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) – που υπάγεται στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας – δημιουργήθηκε η Έπιτροπή πρόληψης τροχαίων ατυχημάτων ή όποια έκφραζοντας μιαν όρισμένη «φιλοσοφία» οδήγησης πρότεινε ως μία λύση στο πρόβλημα των τροχαίων ατυχημάτων την *υποχωρητική οδήγηση*. Είχε μάλιστα τυπώσει και σχετικό αυτοκόλλητο – *συμμετέχω στην πρόληψη, οδηγώ υποχωρητικά* – το οποίο και διέθετε στους οδηγούς και τους φίλους τους έφ' όσον το ζητούσαν για να το έπικολλήσουν στο αυτοκίνητό τους σε θέση που να το βλέπουν κι οι ίδιοι από τον καθρέφτη τους για να τους θυμίζει την υποχρέωση που έχουν αναλάβει να οδηγούν υποχωρητικά. Το σήμα μās υποχρεώνει να συμπεριφερθούμε ανάλογα. Κατά το «ή ευγένεια υποχρεώνει» μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι και η «έπισημη», με έτικετα, απόφασή μας για υποχώρηση... υποχρεώνει.

Παρουσιάζει όμως ενδιαφέρον να γνωρίσουμε τις *όντιω προτροπές* που έκανε η Έπιτροπή στους οδηγούς, δηλαδή σ' ένα μεγάλο μέρος του ελληνικού πληθυσμού, μέρος των οποίων είναι και ιερείς. Οι προτροπές αυτές συνοψίζουν και τις απαραίτητες έξηγήσεις για το αιτιολογημένο μās υποχωρητικής οδήγησης. Τις δίνουμε λοιπόν σε ύποσημείωση¹.

Η εφαρμογή των παραπάνω προτροπών προϋποθέτει ασφαλώς μια προετοιμασία της ημέρας μας. Τι μπορεί να μού συμβεί στο δρόμο ή στους δρόμους που θα πάρω και θα αφήσω; Τι είδος οδηγών θα συναντήσω; Υπάρχει, ξέρετε, μία τυπολογία οδηγών πολύ χαρακτηριστική που κυκλοφορεί. Ο καθένας τους μās προκαλεί ν' αντιδράσουμε και διαφορετικά, ανάλογα με τον τύπο στον όποιο ανήκουμε και έμεις.

Ο ψαλμικός στίχος «ήτοιμάσθην και ούκ έταράχθην» (Ψαλμός ρη' 60) μπορεί να δράσει καθοδηγητικά. Είμαι προετοιμασμένος λοιπόν για όλα. Έστω και αν ύβρισθώ, θιγώ στο στο φιλότιμο και τον έγωισμό μου, έγω υποχωρώ χωρίς αισθήματα μειονεξίας ή αδυναμίας. Αυτή η απόφαση δέν σημαίνει και άμεση έκτέλεση όλων των καλών μας αποφάσεων. Κι αυτός ο άγώνας έχει τις δυσκολίες του, τις θλίψεις του. Είναι κυρίως ένας άγώνας πνευματικός που έχει ανάγκη την βοήθεια του Θεού και είναι και έπικαιρος τώρα στην περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής που εισήλθαμε. Περίοδο εφαρμογής της αγάπης ή όποια «ου ζητεί τὰ έαυτής».

«Ευλόγησον, Κύριε, εισόδους και έξόδους – και τις μεγάλες έξόδους – των δούλων σου οδηγών των νεοελλήνων!»!

1. Ένα σύντομο προφίλ τροχαίων ατυχημάτων στην Ελλάδα δίνει ο Άναπλ. Καθηγητής της Ίατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Ι. Στ. Παπαδόπουλος στο έσώφυλλο του βιβλίου του (με τη συνεργασία του Λουκίας Ράπη) *Εφαρμοσμένη πρόληψη ατυχημάτων*, Αθήνα 1997, 182 σ. «Στη δεκαετία 1985-1994 σε τροχαία ατυχήματα, ή στατιστική αναφέρει 17.000 νεκρούς, 35.000 βαριά και 254.000 έλαφρά τραυματίες. Από τους νεκρούς 4.500 ήταν παιδιά και νέοι 0-24 έτών. Η Ελλάδα είναι στην πρώτη θέση σε αριθμό νεκρών παιδιών σε τροχαία ατυχήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Η Ελλάδα έχει τον ύψηλότερο – μεγαλύτερο δείκτη σοβαρότητας τροχαίων ατυχημάτων στην Ε.Ε. (δηλαδή αριθμό νεκρών και τραυματιών για κάθε 100 ατυχήματα). Ένώ όλες οι χώρες της Ε.Ε. (και γενικότερα της Ευρώπης) μειώνουν τὰ ατυχήματα και κυρίως τις συνέπειές τους (νεκρούς - τραυματίες) ή Ελλάδα είναι ή μόνη χώρα που αύξάνει τους νεκρούς με έντονο ρυθμό (μεταξύ 1975-1995 κατά + 105%, ένώ ή Γερμανία, σάν παράδειγμα, μείωσε τους νεκρούς στο ίδιο χρονικό διάστημα, κατά 35%). Όπως έπί του πιεστηρίου με πληροφορεί ο κ. Παπαδόπουλος, το 1997 είχαμε 7% περισσότερους νεκρούς και 31% περισσότερους βαριά τραυματισμένους από τροχαία. Το 1997 μάλιστα ήταν ο πρώτος χρόνος όπου οι θάνατοι υπερέβησαν τις γεννήσεις στον ελληνικό πληθυσμό.

2. Πολύτιμα στοιχεία ιδιαίτερα για τη «δημιουργία τρόπου σκέψης στην πρόληψη των ατυχημάτων» δίνει ο ίδιος Καθηγητής στον Άτλαντα ατυχημάτων με τίτλο *Ατυχήματα: ή πρόληψή τους είναι κατορθωτή*, που εξέδωσε ή Άνωτάτη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδος, Αθήνα 1996, 360 σ. Άξιόλογο είναι και το κεφάλαιο «Μία μικρή κοινωνιολογία της πρόληψης ατυχημάτων» στις σ. 1-27.

3. Όσο σοβαρό και να είναι το θέμα που αντιμετωπίζουμε, αυτό δέν θα μās έμποδίσει ή άγωγή να γίνει με τρόπο παιδαγωγικά προσιτό και άφομοιώσιμο. Πρὸς αυτή την κατεύθυνση είναι γραμμένο το βιβλίο της Γαλάτειας Γρηγοριάδου-Σουρέλη, *Δρόμο παίρνω... δρόμο αφήνω*. Κυκλοφοριακή άγωγή για παιδιά και για μεγάλους, με εικονογραφία Βαγγέλη Έλευθερίου, Αθήνα, Έκδ. Πατάκη, 1996, 74 σ.

4. 1. Άς καταλάβουμε ότι το αυτοκίνητο είναι ένα μέσο άνετης και κατά το δυνατόν ασφαλούς μεταφορās και όχι ένα μέσο που δυσκολεύει την ζωή μας.

2. Άς μη θεωρούμε κάθε οδηγό σε άλλο αυτοκίνητο σάν ανταγωνιστή της αθένειάς μας και του έγωισμού μας.

3. Άς αφήσουμε τὰ επικίνδυνα προσπεράσματα για να φτάσουμε πιο γρήγορα από κάποιον (άγνωστο στην πραγματικότητα) που τον βαφτίσαμε καθ' όδον σάν αντίπαλο.

4. Άς αφήσουμε να μās προσπεράσουν, έστω και αν κορνάρουν έννευριστικά.

5. Άς διευκολύνουμε κάποιον που προσπερνά αντίθετα από μās, όταν είναι σε δύσκολη θέση. Το ανάβασθιμα των φώτων μας, δέν σώζει ούτε αυτόν ούτε έμάς από την μετωπική σύγκρουση (ό δυνατότερος στο μυαλό υποχωρεί).

6. Άς αφήσουμε αυτοκίνητα από πάροδο να μπουν στο κύριο ρεύμα έστω και αν έχουμε προτεραιότητα.

7. Άς μην κορνάρουμε σε κάθε παράβαση των άλλων. Η άνετικότητα ήρεμει και έμάς.

8. Άς αφήσουμε τους διαπληκτισμούς και τὰ σκληρά λόγια. Έστω κι αν δέν μπορούμε να συγκρατηθούμε, άς κάνουμε μια χαμογελαστή ευγενικά παρατήρηση.

Εὐαγγελισμὸς ἡ ἑορτὴ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεονύμφου Παρθένου

Τοῦ πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Εὐθυμίου Ἐλ. Ἐλευθεριάδου
Διδάκτορος τῆς Θεολογίας - Ὑμνογράφου τῆς Σιωνίτιδος

Ἡδόκησεν ὁ Πατὴρ¹. Ἐβουλήθη ὁ Υἱός². Τὸ Πνεῦμα συνήργησε³ καὶ ἐσαρκώθη ὁ Λόγος⁴, ὑπὲρ πάντα νοῦν, ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν. Ἡ ἐκλεκτὴ τῆς Τριάδος Παρθένος⁵, ἡ εὐλογημένη ἐν γυναιξὶ Παρθένος Μαρία, ἐσάρκωσεν, ἐνανθρωπήσαντα, τὸν «πρὸ αἰώνων, ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα»⁶, Θεὸν Λόγον Χριστόν, ὡς Μήτηρ ἀγνή ἀνύμφευτος, Θεοτόκος, Ἀειπάρθενος⁷, ὑπηρετοῦσα τὴν προαιώνιον Βουλὴν τοῦ Θεοῦ.

Ἐνώπιον τοῦ Μυστηρίου τῆς ὑπερφουῶς θεοειδείας, τῆς θεοπρεποῦς θεολογίας, εὐλαβῆς παρίσταται μηνύτωρ καὶ μάρτυς, «Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ»⁸.

Τὴν Παρθένον Μαρίαν, μοναδικήν, κατεσκεύασεν καὶ διεφύλαξεν, ὁ Πλάστης, καθαρὸν, ἀκίβδηλον, ἀμόλυντον, ὑπεράχραντον, ἄσπιλον, ὑπέραγνον καὶ ὑπερφυῶδες πλάσμα καὶ σκεῦος, ὡς Δημιουργός, Τεχνουργός καὶ Παντοκράτωρ Δεσπότης, κατεργαζόμενος τοῦτο προαιώνιως τοιοῦτο.

Ἡ θεϊκὴ Σοφία τῆς Παντοκρατορικῆς Τριάδος ἐπικλοδομήσεν τὸν «ἐαυτῆς οἶκον καὶ ἐπήρεισε στύλους ἐπτά»⁹. Κατεσκεύασε, δηλονότι, τὴν προεκκλελεγμένην καὶ προεπηγγελμένην Θεοτόκον Παρθένον Μαρίαν μὲ ἀπαράμιλλον ψυχικὸν καὶ σωματικὸν καὶ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν κάλλος¹⁰, ὥστε νὰ γίνῃ Θεόνυμφος, Θεοτόκος καὶ Θεομήτωρ.

Ι. Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι ἐξαποροῦσι νὰ συλλάβουν τοῦ Μυστηρίου τῆς Χριστοῦ Ἐνανθρωπήσεως τὸ βάθος καὶ τὸ ὕψος.

Ὁ συναϊδίος τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ Μονογενῆς Θεὸς Λόγος, «ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς»¹¹ «ἐν τῷ οὐρανῷ»¹², ᾤκησεν ἐν τῇ πανάγῳ Παρθένῳ καὶ Θεοτόκῳ Μαρίᾳ, ὡς «ἡ Δύναμις τοῦ Ὑψίστου»¹³.

Ὁ ἄπειρος, ὁ ἄυλος, ὁ ἄσαρκος Θεὸς Λόγος «σὰρξ ἐγένετο»¹⁴. Τοῦτο τῆς τούτου, ὄντως, μεγαλειότητος. Ὁ Θεὸς «κατὰ σάρκα γεγέννηται»¹⁵. Ὁ Θεός, ἐν βροτοῖς, καὶ τοῦτο τῆς ταπεινώσεως. «Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς κτίσμασιν καὶ τοῦτο τῆς ἄκρας συγκαταβάσεως»¹⁶. «Ὁ Θεός, ἐκ Παρθένου, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα λύεται στείρωσις ψυχικὴ. Ὁ Θεός, ἐκ μητρὸς, καὶ τῆς Εὐας ἀφή-

ρηται τό, παράπτωμα καί, σέσωσται, διὰ τῆς Παρθένου ἢ, μὴ τὰ κλείθρα τῆς θεϊκῆς ἐντολῆς φύσις τῶν ἀνθρώπων διαφυλάξασα»¹⁷.

II. Κατὰ τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Παρθένου παροῦσα καὶ ἐνεργοῦσα εἶναι ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς, τῆς ὁποίας θεμελιούται ἡ, περὶ τὸ πανανθρώπινον, Σωτήριος Θεία Οἰκονομία. «Πάντων ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἀρχὴ γέγονεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Μαρίας»¹⁸. «Νύμφη γάρ, ἐξ ἀνθρώπων, εἰς οὐρανοὺς βασιλίς τε καὶ Κυρία καὶ Δέσποινα, Μεσίτρια καὶ Σκέπη (καθίσταται)»¹⁹.

Τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ²⁰ ὁ Εὐαγγελισμὸς, πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν²¹, ἔλαβε χώραν, ἐν Ναζαρετ τῆς Γαλιλαίας²², ἔτος εφ' (5501), τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ ἀριθμουμένων ἐτῶν. Ἐν τούτῳ γὰρ ὅτε Εὐαγγελισμὸς γέγονε τῆς Παρθένου... ἔτος δὲ ἦν ἡλίου τὸ ιγ', ἡμέρα δὲ τῆς Ἑβδομάδος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Δευτέρα»²³. Κατὰ μῆνα «Νεσάν... γέγονεν ὁ Εὐαγγελισμὸς»²⁴, «τουτέστι τῇ εἰκάδι πέμπτῃ (25ῃ), καὶ μὴ ἐν ἄλλῃ τοῦ μηνὸς ἡμέρα»²⁵. «Τὸ Εὐαγγελισμὸν τῆς... Μαρίας... ἀνεπιλήπτως ἐπιτελεῖ ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία τῇ εἰκάδι πέμπτῃ τοῦ, κατὰ Ρωμαίους, Μαρτίου μηνὸς»²⁵.

III. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς († 270) πρώτην πασῶν ἑορτῶν θεωρεῖ «τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς ἁγίας Θεοτόκου»²⁷.

Ἐπιβεβαίωσι τὴν παλαιοχριστιανικὴν ταύτην θεώρησιν τῆς Δεσποτικῆς ἅμα (ἢ Σύλληψις, Σάρκωσις, Ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου Χριστοῦ), καὶ Θεομητορικῆς Ἑορτῆς, ὁ Μ. Ἀθανάσιος: «Μία τῶν δεσποτικῶν πρώτη καὶ πάνσεπτος Ἑορτὴ, κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων τάξιν καὶ σύνταξιν τῶν ὑποκειμένων ἐν τοῖς κατὰ Χριστὸν κηρύγμασιν ὑπάρχουσα τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ κλητὴ ἁγία ἡμέρα, περὶ τῆς, ἐξ Οὐρανοῦ, καταβάσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κατασκευάζει τὸ κήρυγμα»²⁸.

Ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης († 826), ἐπίσης, ἐπιμαρτυρεῖ: «Εὐαγγελισμὸς πάρεστι, καὶ τῶν δεσποτικῶν Ἑορτῶν ἐστὶν ἡ πρώτη»²⁹.

Ὁ Νομοκάνων τοῦ βου αἰῶνος μᾶς παρουσιάζει τὸ ὅτι ἡ Καινὴ Διαθήκη³⁰, ἡ πρωτόγονος Ἐκκλησιαστικὴ Λατρεία³¹, ἡ Πατερικὴ Διδαχὴ

τῶ Ἀποστολικῶν Πατέρων καὶ τῶν συνεχιστῶν των, ἔχουν διαμορφώσει τὴν παγγριστηρικὴν συνείδησιν: «τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὴν Ἑορτὴν τὸ σέβας ἀπονέμειν» ὅτι σεβασμία πασῶν τῶν Ἑορτῶν»³².

Ταῦτα ἐπιβεβαιοῦν αὐθεντικῶς ἡ Ἁγία Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος νομοθετοῦσα (691): «Ἐν πάσαις τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς τῶν Νηστειῶν ἡμέραις, παρεκτὸς Σαββάτου καὶ Κυριακῆς καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, γινέσθω ἡ τῶν Προηγιασμένων Λειτουργία»³³.

IV. Ἀπὸ τῆς θεσπεσίας ὥρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ θεόνυμφος καὶ πνευματοσκίαστος Παρθένος Μαρία «τὸ πῦρ τῆς Θεότητος ἀφλέκτως, ὡς νοερὰ βᾶτος κατέχει»³⁴ καὶ «τοῦ Παραδείσου ἐνδοξοτέρα γεγένηται. Ὁ μὲν γὰρ Θεοῦ γεώργιον γέγονεν, ἡ δέ, κατὰ σάρκα, Θεὸν αὐτὸν ἐγεώργησεν»³⁵. Ἐκτοτε «τραπεζοφοροῦσα τὸν, οὐράνιον ἄρτον, Χριστὸν ἔδωκεν ἡμῶν εἰς ἄφρασιν ἀμαρτιῶν»³⁶.

Μυσούμεθα εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ βιοῦμεν αὐτό, μυσταγωγούμενοι, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ μεταλαμβάνοντες Σῶμα Χριστοῦ, τοῦ «ἐκ τῆς Παρθένου προελθόντος»³⁷. Οὕτω δὲ ἐνούμεθα, μὲ τοὺς Προφήτας, τοὺς προσδοκῆσαντας τὴν Θεομήτορα Παρθένον³⁸ καὶ προκαταγγείλαντας τὴν Θεοτόκον Μητέρα τοῦ Ἐμμανουήλ³⁹. Ἐνούμεθα μὲ τοὺς Ἀποστόλους τοὺς θεολογήσαντας τῆς Θεοτόκου τὸν Εὐαγγελισμόν, ἀποκορυφουμένην, εἰς τὸ «Ὁ Λόγος Σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν»⁴⁰. Καὶ ἐνούμεθα μὲ τὸν Γαβριήλ, ὅστις μόνος ἐκ τῶν Ἀγγέλων κατεπιστεύθη τὸ μυστικὸν τῆς ἐκπληρώσεως τῆς προαιωνίου Βουλῆς τοῦ Θεοῦ: Ὁ Θεὸς ἐπὶ Γῆς θὰ ὀφθῆ καὶ τοῖς ἀνθρώποις θὰ συναναστραφῆ⁴¹. Καὶ μετὰ τοῦ Γαβριήλ συμπάλλομεν «Χαίρε κεχαριτωμένη, Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»⁴² καὶ διὰ τοῦ μεθ' ἡμῶν, ὁδηγῶν ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς ἀπωλείας, εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπὸ τῆς λύτης, εἰς χαρὰν τὴν αἰώνιον.

1. Ἰω. 1,2,14,18.

2. Ματθ. 11,27.

3. Λουκ. 1,35.

4. Ἰω. 1,14.

5. Γεν. 3,5. Ψ. 44, 11-13. Ἦσ. 7,14. Λουκ. 1, 27-38. Ματθ. 1, 18-25.

6. Ἐκκλησι. Ἰμνολογία.

7. Ματθ. 1,16,18,20. Ἦσ. 7,14.

8. Λουκ. 1,19, 26-38.

9. Παροιμ. 9,1.

10. Ψ. 44, 7-14.

11. Ἰω. 1,18.

12. Α' Ἰω. 5,7.

13. Λουκ. 1,35.

14. Ἰω. 1,14.

15. Γαλ. 4,23.

16. Κύριλλ. Ἀλεξανδρείας († 444), ὡς Ἰω. 1,3 PG 73,37. Μ. Ἀθανασ. († 373), Εἰς τὸ Πάθος 31 PG 28,240Α. Κατὰ Ἄρ. 2, 10-15 PG 26,168C καὶ 3. 54-436C. Ἰουστινιανὸς († 565) PG 86, 1124B.

17. Θεοδώρου Δούκα τοῦ Λασκάρως († 1259), Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, 8, Ἐκδοσις Α.Π.Θ. 1987-88 Κριτικὴ ἐπεξεργασία Χρ. Κρικίω, σ. 152. Κυρίλλ. Ἱεροσ. († 386) Κατήχ. 12, 25-28. Ἰουστ. Διάλ. 100 4,5 PG 700-712Α. Χρυσοστ. († 407), Ἐξήγησ. Ψ. 44,5 PG 55,187.

18. Γρηγόριος Νεοκαισ. ὁ Θαυματουργός, PG 10, 1161Α.

19. Θεοδώρου Δούκα Λασκάρως, ἐνθ' ἄνωτ. 9.

20. Κυρίλλ. Ἱεροσ. Κατήχ. Π' 13.

21. Ὠριγένης († 254) Ὁμιλ. 7, εἰς Λουκᾶν. Μ. Ἀθαν. († 373) 28,925C. Πασχ. Χρον. 12 PG 92,2. Χρυσοστ. Ὁμιλ. 49. 3 εἰς Γέν. PG 53,33.

22. Λουκ. 1, 26-27. Κυρίλλ. Ἱεροσ. Κατήχ. 12,31.

23. Μαξίμου Μοναχοῦ PG 19,1249B.

24. Ἰω. Ἐπίσκοπος Νικαίας (περ. 950), PG 96, 1444Α.

25. Ἀναστ. Ἀντιοχ. († 559), Λόγ. Γ' 2,4 PG 89,1380C.

26. Πασχάλιον Χρονικὸν (περ. 627).

27. Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν 2 PG 10,1156B.

28. PG 28,917C.

29. Κατηχήσεις PG 99, 509-820 καὶ 99,650.

30. Λουκάς (περ. 65), Ἰωάννης (περ. 69), Ματθαῖος (περ. 45), Παῦλος († 64).

31. Ἰγνάτιος († 107).

32. Nomocanon, 2. J. B. Cotelerius, Ecclesiae Graecae Monumenta 1. Paris 1677, σελ. 68 ἐξ.

33. Κανὼν 52 F. Lauchert, Die Kanones. Freiburg - Leipzig 896, σελ. 97 ἐξ.

34. Ἐπιφάνιος († 403), Ὁμιλ. 5 PG 43,493D.

35. Θεόδωτος Ἀγκύρας († 431), Ὁμιλ. 1. 1 PG 77, 1349Α,Β.

36. Ἐπιφάνιος, Ὁμιλ. 5 PG 43,497Α.

37. Δίδυμος († 398), Εἰς Ψ. 15:9 PG 39,1233C.

38. Γεν. 3,15.

39. Ἦσ. 7,14.

40. Ἰω. 1,14.

41. Βαροῦχ 3,38.

42. Λουκ. 1,28.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ («ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΩΝ») ΣΤΗΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟ

κείμενο μὲ μετάφραση Εὐάγγ. Γ. Καρακοβούνη,

Ἵ Ἀκάθιστος Ὑμνος, δηλαδὴ οἱ τόσο δημοφιλεῖς «Χαιρετισμοὶ» στὴν Παναγία, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα ὑμνογραφικὰ κείμενα τῆς βυζαντινῆς περιόδου, συνδεδεμένος ὄχι μόνον μὲ τὴ λατρευτικὴ ζωὴ ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Στὴν κομψὴ αὐτὴ ἔκδοση, σὲ δίχρωμη ἐκτύπωση καὶ ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία, παρατίθεται τὸ κείμενο μὲ ὠραία ἀπόδοση στὴν ἀπλὴ νεοελληνικὴ, ἔτσι ὥστε νὰ ἀποτελεῖ εὐχρηστο βοήθημα στὰ χέρια τῶν φιλακόλουθων χριστιανῶν μας.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ... ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ... ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ...

Έπιστρέφουν στην Κύπρο οι κλεμμένοι θησαυροί της

Έκκλησιαστικοί θησαυροί που έντοπίστηκαν στο διαμέρισμα του Τούρκου αρχαιοκάπηλου Αϊντίν Ντικμέν θα επιστραφούν στην Κύπρο.

Πρόκειται για 32 κομμάτια από τις περίφημες τοιχογραφίες της εκκλησίας του Άντιφωνητή και για το ψηφιδωτό που αφαιρέθηκε από την εκκλησία της Παναγίας της Κανακαριάς στη Λιθόρογκωμη. Είχαν βρεθεί στο διαμέρισμα του σεσημασμένου κλέφτη πριν τρεις μήνες μαζί με άλλα 250 κομμάτια από εκκλησίες και μοναστήρια της κατεχόμενης Κύπρου. Ο αρχαιοκάπηλος επιχειρούσε να τα πουλήσει στο εξωτερικό. Τώρα αναμένονται στην Κύπρο αφού η γερμανική αστυνομία ολοκλήρωσε τις έρευνες που διαζάγει.

Άλλοίμονο, πόσοι τέτοιοι θησαυροί μας στολίζουν σπίτι και μουσεια σ' όλο τον κόσμο!

«Χαράτσι» Έκκλησιαστικών εντύπων

Είς ώτα μη ακούοντων οι διαμαρτυρίες τόσο της διοίκησης Έκκλησίας όσο και πολλών θρησκευτικών οργανώσεων για το άγριο «χαράτσι» με την αύξηση των ταχυδρομικών τελών. Το φαινόμενο είναι πρωτοφανές παγκοσμίως και θα πρέπει να καταγραφεί στο βιβλίο των ρεκόρ Γκίνες. Γιατί αυτή η άδικη μεταχείριση; Μήπως ύποκρύπτεται προσπάθεια φιμώσεως όλων των εκκλησιαστικών και θρησκευτικών εντύπων; Πού είναι η δημοκρατία και ο πλουραλισμός;

Άπροστάτευτες περιοσίες

Άπροστάτευτες μένουν οι περιοσίες, σπίτια, αυτοκίνητα και καταστήματα, χιλιάδων Έλλήνων κυρίως στην Αθήνα, μπροστά στη μανία και την άσυδοσία των άναρχικών και άλλων ομάδων.

Μπροστά στα έκπληκτα μάτια των αστυνομικών, των ιδιοκτητών και των πολιτών καίγονται και καταστρέφονται καταστήματα και αυτοκίνητα. Και κανείς δεν μπορεί να αντιδράσει. Μιά χούφτα «άναρχικοί» «άντηρησιές συνειδήσεως» ή και «κατευθυνόμενοι» καταλύουν και το κράτος και τους νόμους.

Το φαινόμενο των επιδρομών στα σπίτια αλλοδαπών και μη που καταληστεύουν τα πάντα, είναι καθημερινό φαινόμενο. Φοβούμεθα να αφήσουμε το αυτοκίνητό μας σε «θερμές ζώνες» και πολύ περισσότερο φοβούμεθα να αφήσουμε τα παράθυρα του σπιτιού μας ανοικτά να πάρουμε λίγο αέρα.

Τί θα γίνει μ' όλα αυτά; Έμεις οι νομοταγείς πολίτες που πληρώνουμε και συντηρούμε όλους αυτούς τους «κυρίους» με δυσβάστακτους φόρους, απαιτούμε από το κράτος μας περισσότερη εγρήγορση, μεγαλύτερη προστασία, «άμεση δράση» και στο τέλος παραδειγματικές τιμωρίες. Ποιός θα άποζημιώσει τόσους συνανθρώπους μας, τόσες οικογένειες που μέσα σε δευτερόλεπτα καταστράφηκαν; Πού όντας πλούσιοι όντως «έπώχευσαν και έπέινασαν»;

Η Τηλεόραση

Έρευνα σε 5.000 παιδιά της περιοχής Άττικής και της

Έπαρχίας εκ μέρους της Α' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών που άρχισε πριν από πέντε χρόνια έδειξε πως τα παιδιά που περνοούν πολλές ώρες στην τηλεόραση έχουν «κακή σχολική επίδοση». Προβλήματα συμπεριφοράς. Μιμούνται και γίνονται άφορμή άτυχημάτων. Έχουν φτωχό λεξιλόγιο, ή είναι δυσλεκτικά. Νιώθουν μοναξιά και είναι άντικοινωνικά και άνυπάκουα. Έχουν έπιθετική διάθεση και συμπεριφορά. Έχουν αύξημένο άγχος.

Λόγια έδω δέν χρειάζονται. Άν οι υπεύθυνοι τών καναλιών (άραγε θέλουν να μάς βάλουν σε κανάλι να μη σκεφτόμαστε και να μην αντίδρούμε;) δέν έχουν το θάρρος να προβάλλουν έργα που πραγματικά μορφώνουν και διαπαιδαγωγούν τον άνθρωπο και κυρίως το νέο μας, άς έχουμε έμεις το θάρρος να πατήσουμε το κουμπι και να κλείσουμε τη συσκευή. Και τότε άς ψάξουμε να βρούμε πιό παραγωγικούς τρόπους να γεμίσουμε τις ώρες μας και τών παιδιών μας τις ώρες για μιá άληθινή μόρφωση και προκοπή.

Παροχές στους πολύτεκνους

Τα πιό ύγιη στοιχεία της κοινωνίας μας τις περισσότερες φορές είναι τα παιδιά τών πολυτέκνων. Φιλοπρόδοα, πρωτοπόρα, συνεργάσιμα, έπιτυχημένα στη ζωή και την κοινωνία.

Άντι όμως να τούς προσφέρονται διευκολύνσεις, δυστυχώς συμβαίνει το αντίθετο. Έπιβαρύνονται συνεχώς οι πολύτεκνες οικογένειες με φόρους ή και κατάργηση μικροπρονομιών. Η πολύτεκνη οικογένεια χρειάζεται στήριξη και ένιςχυση. Σε λίγα χρόνια μόνον συνταξιούχοι θα κατοικούν στη χώρα μας. Τα χωρία μας διαλύθηκαν, φωνή παιδιού δέν άκούγεται. Τα σχολεία έκλεισαν όριστικά πιά. Προσωπική έμπειρία μου: σε πολυκατοικία 15 διαμερισμάτων, υπάρχει μόνον ένα παιδάκι 3 χρόνων. Όλοι οι άλλοι είναι πάνω από 25.

Όταν η Γαλλία αντιμετώπισε σοβαρό πρόβλημα με τα έκατομμύρια τών έποίκων που έχουν μαζευτεί στο Παρίσι από την Άλγερία, την Τύνιδα και το Μαρόκο, δημιουργώντας άδιέξοδα άνεργίας, στέγης κ.λπ., ο Πρόεδρος Ντέ Γκώλ είπε: «Η Γαλλία δέν έχει ανάγκη από πωλήτριες και εργάτριες, έχει ανάγκη από μητέρες. Όποια Γαλλίδα χάριν τών παιδιών της πάψει να εργάζεται, θα παίρνει 15-20 ήμερομίσθια το μήνα ως επίδομα μητέρας».

Τέτοιες γενναίες αποφάσεις πρέπει να πάρουν και οι κυβερνήσεις και τα ζευγάρια. Έτσι θα περιορισθεί ή άνεργία που μαστίζει τούς νέους που άδυνατούν χωρίς δουλειά να κάνουν οικογένειες.

Τα επίδοματα άνεργίας αν δοθούν στις πολύτεκνες μητέρες θα λυθούν πολλά προβλήματα. Και το δημογραφικό και ή άνεργία. Όλόκληρος μισθός στην πολύτεκνη μητέρα με 4 παιδιά και άνω θα έλευθερώσει θέσεις εργασίας για τούς άνέργους και θα γεμίσει τα σπίτια, τις γειτονίες, τα σχολεία, τούς δρόμους με παιδικές φωνές χαράς και εύτυχίας. Άς το σκεφθούν οι άρμόδιοι. Έμεις προτάσεις κάνομε.

Άρχιμ. Μ. Φ.

Η ΚΑΣΙΑΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ*

Τού κ. Παναγιώτη Θ. Παπαθεοδώρου, Θεολόγου - Λυκειάρχη

Υστερα όμως από κάθε τροπάριο ανασαίνει ή πίστη. Αυτή δεν καλύπτεται από κανένα τάφο. Η βεβαιότητα της Αναστάσεως διαποτίζει ολόκληρο τον κανόνα. Στην ανάπλαση των γεγονότων μάς βοηθεί ή Κασιανή, όπως άλλωστε όλοι οι παλιοί ύμνογράφοι, όχι μόνο με το στιχουργικό κάλλος αλλά και με το μελωδικό επίτευγμα¹⁹.

γ) ΤΟ ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ ΚΑΣΙΑΝΗΣ

Το δημοφιλέστερο από τα ποιήματα της Κασιανής είναι το ιδιόμελο²⁰ του όρθρου της Μ. Τετάρτης που ψάλλεται με ιδιαίτερη κατανύξη το βράδυ της Μ. Τρίτης:

*Κύριε, ή έν πολλαίς άμαρτίαις περιπεσούσα γυνή,
τήν σήν αισθομένη θεότητα,
μυροφόρου άναλαβούσα τάξιν,
όδυρομένη μύρα σοι πρόδ του ένταφιασμού κομίζει
οίμοι, λέγουσα, ότι νύξ μοι ύπάρχει,
οίστρος άκολασίας, ζοφώδης τε και άσέλγηος
έρως της άμαρτίας
δέξαι μου τās πηγάς των δακρύων
ό νεφέλαις διεξάγων της θαλάσσης τδ ύδωρ
κάμφθητί μοι πρός τους στεναγμούς της καρδιάς
ό κλίνας τους ούρανούς τή άφράστω σου κενώσει
καταφιλήσω τους άχράντους σου πόδας,
άποσμήξω τούτους δέ πάλιν
τοίς της κεφαλής μου βοστρύχοις
ών έν τῷ παραδείσῳ Εύα τδ δειλινόν
κρότον τοίς ώσιν ήχηθείσα
τῷ φόβῳ έκρύβη
άμαρτιών μου τὰ πλήθη και κριμάτων σου άβύσσους
τίς έξιχνιάσει, ψυχοσώστα Σωτήρ μου;
Μή με τήν σήν δούλην παρίδης
ό άμέτρητον έχων τδ έλεος.*

Πλήθη πιστών κατακλύζουν τους ναούς τη Μ. Τρίτη το βράδυ, για να το παρακολουθήσουν. Ο ύμνος αυτός για πολλούς αποτελεί κραυγή αγωνίας της ποιήτριας που κατέφυγε στο μοναστήρι για να σωθεί από το βάρος των άμαρτιών της. Πρωταγωνίστρια όμως του ποιήματος είναι άλλη, «ή δυσώδης και βεβορβορωμένη» γυναίκα του Ευαγγελίου (Λουκ. 7,37-38) που άλειψε με μύρο τα πόδια του Ίησού και τα σπόγγισε με τους πλοκάμους της κεφαλής της πρόδ του ένταφιασμού Του. Η σύνθεση του ύμνου από την Κασιανή πρέπει να έγινε στο μοναστήρι της. Μάλιστα ή παράδοση αναφέρει ότι, όταν κατά τύχη έγραφε το πολυθρύλητο τροπάριο, δέχτηκε την επίσκεψη του Θεόφιλου, ό οποίος άν και νυμφεύτηκε τη

Θεοδώρα ποτέ δέν ξεχασε την Κασιανή. Έκείνη τότε φοβηθείσα μήπως δέν μπορέσει να άντισταθεί στον πειρασμό, έτρεξε να κρυφτεί αφήνοντας τδ χειρόγραφο στο τραπέζι με μισοτελειωμένο τον ύμνο και συγκεκοιμένα στη φράση: «...κρότον τοίς ώσιν ήχηθείσα». Ο Θεόφιλος, ένοχλημένος από την άπουσία της Κασιανής, διάβασε τδ χειρόγραφο της και πρόσθεσε στο τροπάριο τίς λέξεις: «Τῷ φόβῳ εκρύβη» που άνταποκρινόταν στην περίσταση, χωρίς να διασπά τη συνοχή των ποιήματος. Η Κασιανή έπιστρέψασα μετά την άναχώρηση του Θεόφιλου είδε τη φράση, την κράτησε και ολοκλήρωσε τον ύμνο με την έρώτηση: «Άμαρτιών μου τὰ πλήθη και κριμάτων σου άβύσσους τίς έξιχνιάσει, ψυχοσώστα Σωτήρ μου; Μή με τήν σήν δούλην παρίδης; ό άμέτρητον έχων τδ έλεος».

Η ποιήτρια δανείστηκε τδ θέμα της, όπως και πολλοί άλλοι ύμνογράφοι, από την Κ. Διαθήκη. Η σχετική περικοπή του Λουκά αναφέρει: «Και ιδού γυνή έν τή πόλει ήτις ήν άμαρτωλός, και έπιγνούσα ότι άνάκειται έν τή οικία του Φαρισαίου, κομίσασα άλάβαστρον μύρου και στάσα όπίσω παρά τους πόδας αυτού κλαίουσα, ήρξατο βρέχειν τους πόδας αυτού τοίς δάκρυσι και ταίς θριξί της κεφαλής αυτής έξέμασσε, και κατεφιλει τους πόδας αυτού και ήλειφε τῷ μύρῳ».

Τδ ίδιο κείμενο άποτελεσε πηγή έμπνεύσεως και σ' ένα σύγχρονο θεολόγο ποιητή, τδ Θεόδ. Β. Κωνσταντινού. Ο Κωνσταντινού προσεγγίζει την περικοπή του Λουκά με τὰ μοτίβα της νεοελληνικής στιχουργικής (τετράστιχες και τρίστιχες στροφές, ιαμβικό μέτρο, όμοιοκαταληξία κ.λπ.).

Δέν πρόκειται βέβαια έδῶ για άπόδοση του τροπαρίου της Κασιανής, όπως έκαναν άλλοι σύγχρονοι ποιητές και όπως θα δούμε κατωτέρω, αλλά για πρωτογενή δημιουργία με βάση τδ κείμενο του Λουκ. ζ' 36-50. Κρίνουμε σκόπιμο να παραθέσουμε τδ ποίημα αυτό για να μπορέσει ό αναγνώστης να κάνει τη σύγκριση του τρόπου προσέγγισης του ίδιου κειμένου από μιά ύμνογράφο του 9ου αϊ. και ένα θεολόγο ποιητή του 20ου αϊ.:

«ΟΤΙ ΗΓΑΠΗΣΕ ΠΟΛΥ»

Τόν Κύριο ως είδε ή άμαρτωλή να μπαίνει στού Σίμωνα «ίνα φάγη», όρμάει με θλίψη άβάσταχτη ντροπής, άλαφιασμένη, στα μύχια της τὰ δάκρυα που 'χε κρύψει.

Άδιάφορη εις τὰ σκώμματα θα σκύψη στα πόδια του Κυρίου, κ' άφημένη

* Συνέχεια από τη σελ. 60 του ύπ' άρ. 4 τεύχους.

στον πόνο της με δάκρυα θὰ τὰ νύφη
μὲ κόμη ἐνῶ θὰ τὰ σφουγγῆ λυμένη.

Κι' ὅταν τὰ χεῖλη, βουῖροι ποὺ ἐσπιδῶσαν
μόσχο μὲ τὸ ἅγιο φίλημα ἀναδῶσαν,
τὴν πονηρή, ποὺ κάνει ὁ ὑποκριτής,

σκέψιν ἐλέγχει ὁ Ἰησοῦς, καί, Σίμων, κράζει,
«ἀφένονται αἱ πολλαὶ ἁμαρτίαι αὐτῆς
τὴ ἡγάπησε πολὺ», καὶ μὲ δοξάζει.

(Θεοδ. Β. Κωνσταντίνου, Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς
καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀθῆναι
α' λξε', σελ. 110).

Μιὰ πρόχειρη σύγκριση τοῦ ὕμνου καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ κειμένου πείθει ὅτι ἡ ὕμνογραφία κράτησε
πολλὲς λέξεις - κλειδιὰ ἢ καὶ φράσεις ἀκόμη τοῦ
πρωτοτύπου στὸ ποίημά της, ὅπως:

- γυνὴ ἁμαρτωλὸς
- κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου
- ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ τοῖς δάκρυσι
- ἐξέμασσε ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς (τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ).

- κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ
- στάσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Τὶς ἀνωτέρω λέξεις ἢ φράσεις μετέγραψε ἢ βυζαντινὴ ποιήτρια ὡς ἐξῆς:

- ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή.
- μύρα σοι κομίζει.
- δέξαι μου τὰς πηγὰς τῶν δακρῶν.
- ἀποσμῆξω τούτους τοῖς τῆς κεφαλῆς μου βοστρύχοις.
- καταφιλήσω τοὺς ἀχράντους σου πόδας.
- μὴ με τὴν σὴν δούλην παρίδης.

Μὲ σεβασμὸν στάθηκε ἡ ὕμνογράφος στὶς κορυφαῖες στιγμὲς τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς συντριβῆς τῆς ἁμαρτωλῆς γυναίκας ποὺ εἶναι:

τὰ δάκρυα πάνω στά πόδια τοῦ Χριστοῦ,
ἡ δημόσια ἐμφάνιση μιᾶς γυναίκας μὲ λυμένα μαλλιά (λυσικόμος)

τὸ φίλημα τῶν ποδιῶν τοῦ Ἰησοῦ²¹.

Στὸ τροπάριο ὁμιλεῖ ἢ καλύτερα δέεται ἡ ἁμαρτωλὴ γυναίκα τοῦ Εὐαγγελίου μὲ τὸ στόμα τῆς Κασσιανῆς. Ἡ προσφώνηση «Κύριε» στὴν ἀρχὴ τοῦ τροπαρίου δίδει μεγαλύτερη ἐμφαση στὸν ὕμνο. Ἡ αὐτογνωσία της ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεση τῆς μακρᾶς πορείας της πρὸς τὴ μετάνοια καὶ τὴ συγχώρηση. Οἱ ἁμαρτίες της ὅμως δὲν ἀφήνουν περιθώρια γιὰ ἐνατένιση τῆς θεότητος. Ἡ προσέγγιση τοῦ Κυρίου ἐπιτυγχάνεται μόνο μὲ τὴν προσκόμιση μύρου.

Ἡ ἐπόμενη ἐνότητα εἶναι μιὰ ἀνάγλυφη καὶ ζωντανὴ περιγραφή τῆς ψυχικῆς κατάστασης τῆς ἁμαρτωλῆς. Ἡ πρόταξη τοῦ «οἴμοι» προδιαθέτει ἀπόλυτα γιὰ τὴν ἐνατένιση τῆς ἐσωτερικῆς ἀθλιότητος τοῦ ἀτόμου. Τολμηρὴ ἀλλὰ καὶ πραγματικὴ ἢ παράθεση

στοιχείων τῆς ἁμαρτίας γιὰ τὴν παραστατικὴ ἀπόδοση τῆς κατάστασης ποὺ ἐπικρατεῖ.

Ἡ τρίτη ἐνότητα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὶς προστακτικὲς «δέξαι» καὶ «κάμφθητι» ποὺ περιέχουν τὸ στοιχεῖο τῆς παράκλησης. Οἱ προστακτικὲς αὐτὲς μετριάζουν μὲ τὴ μετατόπιση τῆς προσοχῆς τοῦ ἀναγνώστη στὶς θαυμαστὲς ιδιότητες τοῦ Κυρίου. Ἡ τέταρτη ἐνότητα ἔχει δικό της ὕφος συγγραφῆς. Ἡ προστακτικὴ ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ δύο προτροπικὲς ὑποτακτικὲς, οἱ ὁποῖες δηλώνουν τὴ συντριβὴ τῆς ἁμαρτωλῆς γυναίκας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἀναφορὰ σὲ γεγονόσ τῆς Βίβλου μετριάζει τὴν ἔνταση τῆς ἐγκλίσεως καὶ μᾶς μεταφέρει σὲ ἄλλο σκηνικό. Ἡ τελευταία ἡμιπερίοδος «ὦν ἐν τῷ παραδείσῳ... τῷ φόβῳ ἐκρύβη» τῆς ἐνότητος, κατὰ τὸ Ν. Πολίτη, διασπᾶ κάπως τὴ συνοχὴ τοῦ ὕμνου, δὲ φαίνεται ὅμως νὰ προέρχεται ἀπὸ ἄλλο χέρι. Τὴν ἴδια γνώμη ἔχουν γιὰ τὴν περιλάλητη φράση «τῷ φόβῳ ἐκρύβη» καὶ οἱ Ἐμμαν. Παντελάκης καὶ Ἐμμαν. Πεζόπουλος.

Ὁ ὕμνος κλείνει ὄχι μὲ κάποιο ἐπίλογο, ἀλλὰ μὲ μιὰ ἀναπάντητη ἐρώτηση, ἐρώτηση ρητορικοῦ χαρακτήρα, ποὺ ὑποκρύπτει μιὰ βαθιὰ προσδοκία, ἓνα εὐσεβὴ πόθο, ὅτι δηλαδή ἡ ἱκεσία θὰ εἰσακουσθεῖ καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀμέτρητο τὸ ἔλεος θὰ δεχθεῖ τὴν προσευχὴ τῆς συντετριμμένης γυναίκας.

Ἡ βυζαντινὴ ποιήτρια δανείστηκε ἓνα περιστατικὸ ἀπὸ τὴν Κ. Διαθήκη καὶ πρόσθεσε τὴ συγκίνησή της χαρίζοντας σ' αὐτὸ τὴν πνοὴ τῆς ποίησης. Ἡ Κασσιανὴ ἔδωσε στὸν ὕμνο μιὰ αἴσθησι καινούργια, ποὺ ἐπεκτείνει τὴ διήγησι τοῦ εὐαγγελιστῆ Λουκά. Δυνάμωσε τὸ ποίημά της μὲ μιὰ βαθύτητα αἰσθήματος καὶ μὲ μιὰ ὑψηλὴ πρωτοπορία ποὺ ἔρχεται κατευθεῖαν ἀπὸ τὴ μυστικὴ σιγὴ τοῦ μοναστηριοῦ.

(Συνεχίζεται)

19. Ἀναφερόμενος σ' αὐτὸ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος κάνει τὸ ἀκόλουθο σχόλιο παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ β' ἡμιστίχιο τῆς α' ὠδῆς: «Ἄλλ' ἡμεῖς ὡς αἱ νεάνιδες τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν: νεάνις γὰρ οὐσα δηλονότι ἢ καὶ μελοποιός, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐμφάνει θέλουσα, ὅτι γυναικὸς ἐσσι τὸ μελοῦργημα, ἐπεὶ δύο χορεῖαι ἦσαν ἐν τῇ ἐξόδῳ τὴν πρώτῃν ὠδὴν ἄδουσα, μία μὲν ἀνδρῶν, ἑτέρα δὲ γυναικῶν, αὐτὴν τὴν τῶν ἀνδρῶν παρωσαμένη, ὡς οὐκ ἀνὴρ, “ὡς αἱ νεάνιδες τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν” εἶπε» (Πατρολογία Migne τ. 133 στ. 1235).

20. Ἰδιόμελο εἶναι τὸ τροπάριο, τὸ ὁποῖο ἔχει δικό του (ἴδιον) μέλος. Διακρίνεται ἀπὸ τὸ αὐτόμελο σὲ τοῦτο, ὅτι δηλαδή τὸ αὐτόμελο εἶναι τροπάριο, κατὰ τὸ μέλος τοῦ ὁποῖου ἔγιναν ἢ ἄλλα τροπάρια ἀπὸ ἄλλους ὕμνογράφους, τὸ ἰδιόμελο ὅμως σὲ κανένα δὲ χρησίμευσε ὡς πρότυπο καὶ παράδειγμα.

21. Ὁ Ζιγαβηνὸς ἀναφερόμενος στὰ μέσα καὶ τὰ ὄργανα ποὺ χρησιμοποίησε ἡ ἁμαρτωλὴ γυναίκα ἀρχικὰ γιὰ νὰ παρᾶσσει τὰ θύματά της καὶ ὕστερα γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἐξιλέωσή της γράφει: «Ὅρα, ὅτι ἐξ ὧν πρότερον ἐθήρευε τὴν ἀπάλειαν ἐαυτῆς ἐκ τούτων ἀρτίως ἐθήρευε τὴν σωτηρίαν. Δάκρυσιν γὰρ ἐρωτικοῖς καὶ θριξὶ περιεργότερον διαπλεγμαίναις καὶ μύρῳ τοὺς ἀκολάστους κατεγοήτευσε' καὶ τὰ πρὶν ὄργανα τῆς ἁμαρτίας, ὄργανα νῦν πεποίηκεν ἀρετῆς».

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευση: ἡ ἱστορία, τὸ παρὸν καὶ οἱ προοπτικὲς*

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΗ ΑΝΤ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ ἔργο τῆς θεολογικῆς παιδείας ἀνήκει στὶς Θεολογικὲς Σχολὲς καὶ δὲν μπορεῖ στὴν ἐποχὴ μας νὰ εἶναι ζήτημα Σχολῶν ἄλλου τύπου, ὅταν μάλιστα ἔχουμε εἰσέλθει σὲ μία νέα ἐποχὴ ὅπου ἀκόμα καὶ οἱ μεταπτυχιακὲς σπουδὲς θὰ ἀποτελοῦν τὸν κανόνα καὶ ὄχι τὴν ἐξαιρεση. Εἶναι ἀλήθεια βέβαια ὅτι λίγοι ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ἀποφοίτους τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν εἰσέρχονται στὸν κλήρο. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τὴν εὐθύνην τὴν ἔχουν καὶ οἱ δύο πλευρὲς, Θεολογικὲς Σχολὲς καὶ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, καθὼς μόνο μέσα ἀπὸ μία στενὴ συνεργασία θὰ δημιουργηθοῦν οἱ ἀντικειμενικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν εἰσοδο τῶν νέων θεολόγων στὸν κλήρο⁶³. Σὲ αὐτὴ τὴν προοπτικὴ ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ὑπερασπισθεῖ τὸ δημόσιο χαρακτήρα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσης, ὁ ὁποῖος λίγο ἢ πολὺ ἐξασφαλίζει τὴν ἀκαδημαϊκὴ καὶ θρησκευτικὴ ἐλευθερία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐὰν ὅμως τὰ πράγματα ὀδηγηθοῦν στὴν ἀντίθεση κατεύθυνση, τότε ἡ Ἐκκλησία θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμη νὰ ἀναλάβει ἐκεῖνες τὶς πρωτοβουλίες ποὺ θὰ τῆς ἐπιτρέψουν νὰ διαδραματίσει πρωταγωνιστικὸ ρόλο στὸ νέο σκηNIKὸ ποὺ θὰ δημιουργηθεῖ.

Ἡ Μέση Ἐκκλ. Ἐκπαίδευση ἔχει σήμερα συγκροτημένη δομὴ. Τὸ Ἐκκλ. Λύκειο εἶναι ἡ βασικὴ πολυδύναμη ἐκπαιδευτικὴ μονάδα. Ἡ ὅποια ἀνανέωση λοιπὸν ἐπιχειρηθεῖ, χωρὶς νὰ ἐπιδιωχθεῖ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἰσχύοντος θεσμικοῦ πλαισίου, θὰ πρέπει νὰ λάβει σοβαρὰ ὑπ' ὄψη τῆς αὐτῆς τὴν πραγματικότητα. Ὡς βασικά προβλήματα παραμένουν: α) ἡ ἡλικία τῶν εἰσερχομένων στὴν ἐκκλ. ἐκπαίδευση, β) ἡ διδασκαλία τῶν ἐκκλ. μαθημάτων καὶ γ) ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀποκατάσταση τῶν ἀποφοίτων τῶν Ἐκκλ. Λυκείων, στὸ χρονικὸ διάστημα ἀνάμεσα στὸ χρόνο ἀποφοίτησης καὶ τὸ κανονικὸ ὄριο χειροτονίας. Οἱ λύσεις δὲν μποροῦν παρὰ νὰ ἀκολουθήσουν συγκεκριμένη κατεύθυνση. Ὡς ἐκ τούτου προτείνουμε:

Α. Θὰ πρέπει νὰ καταργηθοῦν ὀριστικὰ καὶ ἀμετάκλητα ὅλα τὰ Ἐκκλ. Γυμνάσια, ἐνῶ ἡ λειτουργία τῶν Μέσων Ἐκκλ. Φροντιστηρίων θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθήσει τὴν ἴδια φθίνουσα πορεία, σὲ εὐλόγο χρονικὸ διάστημα. Ἡ διατήρησις τῆς γενικῆς παιδείας, ὡς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κορμοῦ τῶν Ἐκκλ. Λυκείων, διαφυλάσσει καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς μαθητὲς, ἀφοῦ ἀκόμα καὶ στὴν ἡλικία τῶν 16 ἐτῶν δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἓνα πρόσωπο ὡς ἀπολύτως ὄριμο. Ἐτσι ἐὰν ἔνας ἀπόφοιτος Ἐκκλ. Λυκείου ἀποφασίσαι ὅτι δὲν θέ-

λει ἢ δὲν μπορεῖ λόγῳ κανονικῶν καλυμάτων νὰ γίνῃ κληρικός, νὰ μὴν εἶναι καταδικασμένος σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐπαγγελματικὴν του ἀποκατάσταση.

Β. Πρέπει νὰ γίνῃ συστηματικὴ προσπάθεια ἐνίσχυσης τῶν θεολογικῶν μαθημάτων. Μία λύσις θὰ ἦταν ἡ αὔξησις τῶν ὡρῶν διδασκαλίας. Παράλληλα θὰ πρέπει νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ ποιοτικὴ ἀναβάθμισις τῶν θεολογικῶν μαθημάτων. Ἐτσι θὰ μπορούσαν νὰ προκηρυχθοῦν θέσεις διδασκόντων μόνο γιὰ κατόχους Διπλωμάτων Εἰδίκευσης (π.χ. εἰδίκευσις στὴν Λειτουργικὴ γιὰ τὸ μάθημα τῆς Τελετουργικῆς). Μάλιστα σὲ μία προσπάθεια ποιοτικῆς ἀναβάθμισις τῶν Ἐκκλ. Λυκείων, τὸ παραπάνω μέτρο θὰ μπορούσε νὰ ἰσχύσει καὶ γιὰ ἄλλα μαθήματα ἐκτὸς τῶν Θεολογικῶν.

Γ. Ὅσοι ἀποφοιτοῦν νὰ μποροῦν εἴτε νὰ κάνουν χρῆσις τῶν εὐνοϊκῶν ὥρων εἰσαγωγῆς στὶς Θεολογικὲς Σχολὲς, εἴτε νὰ χρησιμοποιοῦνται στὶς ὑπηρεσίες τῶν Μητροπόλεων ἢ ἐκκλ. Ὑπηρεσιῶν, μὲ τὴν προϋπόθεσις ὅτι ἐὰν δὲν χειροτονηθοῦν σὲ προκαθορισμένο χρόνο, νὰ ἀπολύονται καὶ νὰ μὴν ἔχουν τὸ δικαίωμα ἐπαναπρόσληψις σὲ καμία ἐκκλ. Ὑπηρεσία.

Ἐνα ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς ἐκκλ. ἐκπαίδευσης εἶναι ὁ κολλεγιακὸς χαρακτήρας τῆς, ἀφοῦ οἱ ἱεροσπουδαστὲς διαμένουν ἐσώκλειστοι σὲ οἰκοτροφεία. Θὰ πρέπει ὁ θεσμὸς αὐτὸς νὰ ἀναστέλλεται ὅπου δὲν μπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθεῖ μὲ τὴν ἀπαιτούμενη, λόγῳ τῆς εὐαισθησίας τοῦ θέματος, πληρότητα. Μία λύσις θὰ ἦταν ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαρχόντων Ἐκκλ. Λυκείων, καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν μαθητῶν σὲ ἐκεῖνα ποὺ θὰ πρόσφεραν τὶς καλύτερες συνθήκες διαβίωσης τῶν ἱεροσπουδαστῶν, ἀλλὰ ἔτσι δὲν λύνεται τὸ πρόβλημα. Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετασθεῖ καὶ ἡ περίπτωση τῆς ὀριστικῆς κατάργησις τῶν οἰκοτροφείων. Ἐντούτοις τὸ ὑπάρχον σύστημα προσφέρεται γιὰ τὴν φιλοξενία μαθητῶν ἀπὸ ἄλλες Ὁρθόδοξες χώρες. Οἱ ἐκκλ. σχολὲς θὰ μπορούσαν νὰ ἀξιοποιηθοῦν μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε μαθητὲς ἀπὸ τὶς Ἀνατολικὲς χώρες καὶ καλὰ ἑλληνικὰ νὰ μάθουν γιὰ νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδὲς τους στὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια, ἀλλὰ καὶ μέσα σὲ ἓνα ἐλεγχόμενον περιβάλλον νὰ ἀποκοτῶν τὴν ἐμπειρία τοῦ Ὁρθόδοξου βιώματος. Ὅποια καὶ ἐὰν εἶναι ἡ δομὴ τῆς ἐκκλ. ἐκπαίδευσης, αὐτὴ ἀπαιτεῖται νὰ ἔχει ὡς στόχο τὴν ἐμβάθυνση τῶν μαθητῶν στὸ λειτουργικὸ καὶ πνευματικὸ βίωμα τῆς Ἐκκλησίας μας, διαφοροτικὰ ἢ ἐκκλ. ἐκπαίδευση ἀποχρωματίζεται ἀπὸ τὸ βασικὸ τῆς σκολῆς.

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ. 62 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

63. Βλ. Α. ΦΥΤΡΑΚΗ, Ἐκκλ. Παιδεία, σ. 37 κ. ἐξ.

Έπι τῆ Έπετεϊφ...

Δύο άνθρωποι του πολιτισμού, ο Έλύτης και ο Σαββόπουλος, έγραψαν και μίλησαν για τον πρωτομιαστορα Φώτη Κόντογλου τον Κυδωνία πρόμαχο τῆς Παραδόσεως τῆς Όρθοδοξίας και τῆς Ρωμοσύνης.

Όδυσ. Έλύτης: Τῆν αγάπη μου για ό,τι άποτελεϊ μιá καταφρόνηση τῆς στεγνῆς λογικῆς, μιá περιπέτεια τοποθετημένη πέρα από τὰ σύνορα του φρόνιμου και του γνώριμου, τó κέντρισμα γι' αυτό τó κυνήγι του Θαυμαστοῦ, πού λέω νά μῆν τó σταματήσω ποτέ μου, δέν μπορώ νά τó ξεχάσω, μου τό 'δωσε πρώτη φορά ο Πέδρο Καζάς του Κόντογλου, τότε πού άκόμα βυθιζόμουνα με μιá παράξενη κι άλλόκοτη γοητεία στις σελίδες του. Σῆμερα ύστερ' από τόσο χρόνια, δέν παύω νά κηρύχνω τῆ μεγάλη σημασία πού έχει όλόκληρο πιά τó έργο του Κόντογλου για τῆ γενιά μας, έργο από τὰ λίγα εκείνα πού αφήνουν τῆν άπολησημονημένη φωνή τῆς Άνατολῆς νά ξανακουστει και πάλι μ' όλα τὰ δικαιώματά της και μās θυμίζει ποιά μπορεί νά 'ναι ἡ σωστή θέση ενός τόπου προορισμένου από τῆν ἴδια του τῆν Παράδοση, νά στέκει κυρίαρχα ανάμεσα στα πιό μεγάλα ρεύματα πού τόν διαπερνάνε, νά τὰ ξυγιάζει, νά τὰ κρίνει, νά κρατάει ό,τι καλύτερο έχουνε, νά τὰ συγχωνεύει και τελικά νά τὰ ξαναδίνει προσθέτοντα τó μεράκι τῆς ψυχῆς του σε μιάν άμίμητη και μοναδική σύνθεση.

Κι ο Δ. Σαββόπουλος: Ξαφνικά μαθητῆς γυμνασίου άκόμα στη Θεσσαλονίκη, άρχισα νά πέφτω πάνω σε παθιασμένες συζητήσεις για βυζαντινές εικόνες. Ότι είναι έργα μεγάλης τέχνης κι ό,τι ἡ Έκκλησία δέν πρέπει νά κρεμάει τίς φράγκικες αλλά τίς δικές μας τίς παραδοσιακές. Έν τῷ μεταξύ εγώ, εκείνο τόν καιρό, δέν καταλάβαινα καν τῆ διαφορά. Δέν καταλάβαινα για ποιό πράγμα μιλούσαν με τέτοιο πάθος νεοφώτιστου, τόσο άνθρωποι ετερόκλητοι και συχνά άγνωστοι μεταξύ τους...

Μά, από πού έκπορευόταν αυτή ἡ γραμμῆ; Ποιός ξεκίνησε αυτή τῆ συζήτηση; Ναι, Ἦταν ο Κόντογλου πού τόν ξεκίνησε αυτό τόν άγώνα... Μά πώς γίνεται ένας άνθρωπος μόνος, ν' αλλάξει τó γούστο μας, νά μās δώσει καινούργια ματιά για νά δοῦμε τόν τόπο μας και τόν εαυτό μας, ν' άποκαταστήσει στη συνέχεια και τῆν ένότητα τῆς έκκλησιαστικῆς μας τέχνης και τέλος νά μās δείξει μιá οὐράνια Λογική, άντάξια τῆς τρέλλας μας και του πραγματικού πάθους; Τί δύναμη και τί πίστη πρέπει νά είχε αυτός ο άνθρωπος;

Συνάντηση εϋθύνης

Τό τελευταίο δεκαήμερο του Ίανουαρίου πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο ένα από τὰ σημαντικότερα Συνέδρια του Συμβουλίου των Χριστιανικών Έκκλη-

σιών τῆς Μέσης Άνατολῆς. Στόν Όργανισμό αυτό, ως γνωστόν, συμμετέχουν ως μέλη όλες οί Χριστιανικές Έκκλησίες από τίς χώρες τῆς ευρύτερης περιοχῆς τῆς Μέσης Άνατολῆς, όπου γίνονται προσπάθειες νά εργαστοῦν από κοινού για τῆν υπόθεση τῆς ειρήνης στην πολύπαθη αυτή περιοχή.

Πηγή όλων των κακῶν είναι ἡ έλλειψη σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από εκείνους πού τίγονται τὰ οικονομικά τους συμφέροντα και είναι σε θέση λόγω τῆς δυνάμεώς τους νά διαπράττουν άδικίες και άυθαιρεσίες πού οδηγούν στην αντίδραση με τῆ μορφή τῆς βίας και τῆς τρομοκρατίας.

Κοντά λοιπόν στις άοκνες προσπάθειες των πολιτικῶν νά δώσουν ειρηνική λύση στα προβλήματα τῆς περιοχῆς, άρχισε τὰ τελευταία χρόνια μιá κοινή προσπάθεια εκ μέρους των Χριστιανικών Έκκλησιών τῆς περιοχῆς νά συμβάλουν στην υπόθεση τῆς ειρήνης, τονίζοντας τῆ σημασία του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ειρηνικού διαλόγου ως μέσου επίλυσεως των διαφορῶν πού διαιρούν και διχάζουν τούς λαούς τῆς περιοχῆς.

Στό Συνέδριο αυτό συμμετείχαν οί προκαθήμενοι των Όρθοδόξων Έκκλησιών τῆς περιοχῆς (οί πατριάρχες Άλεξανδρείας κ. Πέτρος, Άντιοχείας κ. Ιγνάτιος και Τεροσολύμων κ. Διόδωρος, καθώς και ο Άρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος), ως και εκπρόσωποι των λοιπῶν Έκκλησιῶν τῆς Μ. Άνατολῆς.

Σκοπός του Συνεδρίου ἦταν ἡ ένίσχυση τῆς συνεργασίας των χριστιανικών Έκκλησιῶν τῆς περιοχῆς για τῆν υπόθεση τῆς ειρήνης, ως και ἡ εξέταση πρακτικῶν μέτρων για τῆν άποτελεσματικότερη συνεργασία πρὸς τῆν κατεύθυνση αυτή.

Και στα δικά μας!

Μετὰ τῆν Κοινοβουλευτική Έκθεση τῆς Γαλλίας για τίς αϊρέσεις τὸ 1996 ἡ Έλβετία και τὸ Βέλγιο ένδιαφέρονται για τὸ φαινόμενο των αϊρέσεων στις χώρες τους. Τὸ Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως του Καντονίου τῆς Γενεύης δημοσίευε πρὶν ἀπό ένα χρόνο άκριβῶς, τὸ Φεβρουάριο του 1997, μιá διακήρυξη για ενημέρωση των πολιτῶν σχετικά με τίς αϊρέσεις (έκθεση τῆς ομάδος των έμπειρογνωμόνων ἀπό τῆ Γενεύη).

Ἡ Βουλή των Κοινοτήτων του Βελγίου τὸν Άπρίλιο του 1997 δημοσίευσε έκθεση τῆς κοινοβουλευτικῆς επιτροπῆς έρευνῶν. Ἡ έρευνα αυτή απέβλεπε στο νά «καλλιεργηθεϊ μιá πολιτική εναντίον των παρανόμων τεχνικῶν πού χρησιμοποιοῦν οί αϊρέσεις και εναντίον του κινδύνου πού αυτές ενέχουν για τῆν κοινωνία μας και για τὰ άτομα νεαρῆς ἡλικίας».

—Και στα δικά μας!

Μ. Μελ.